

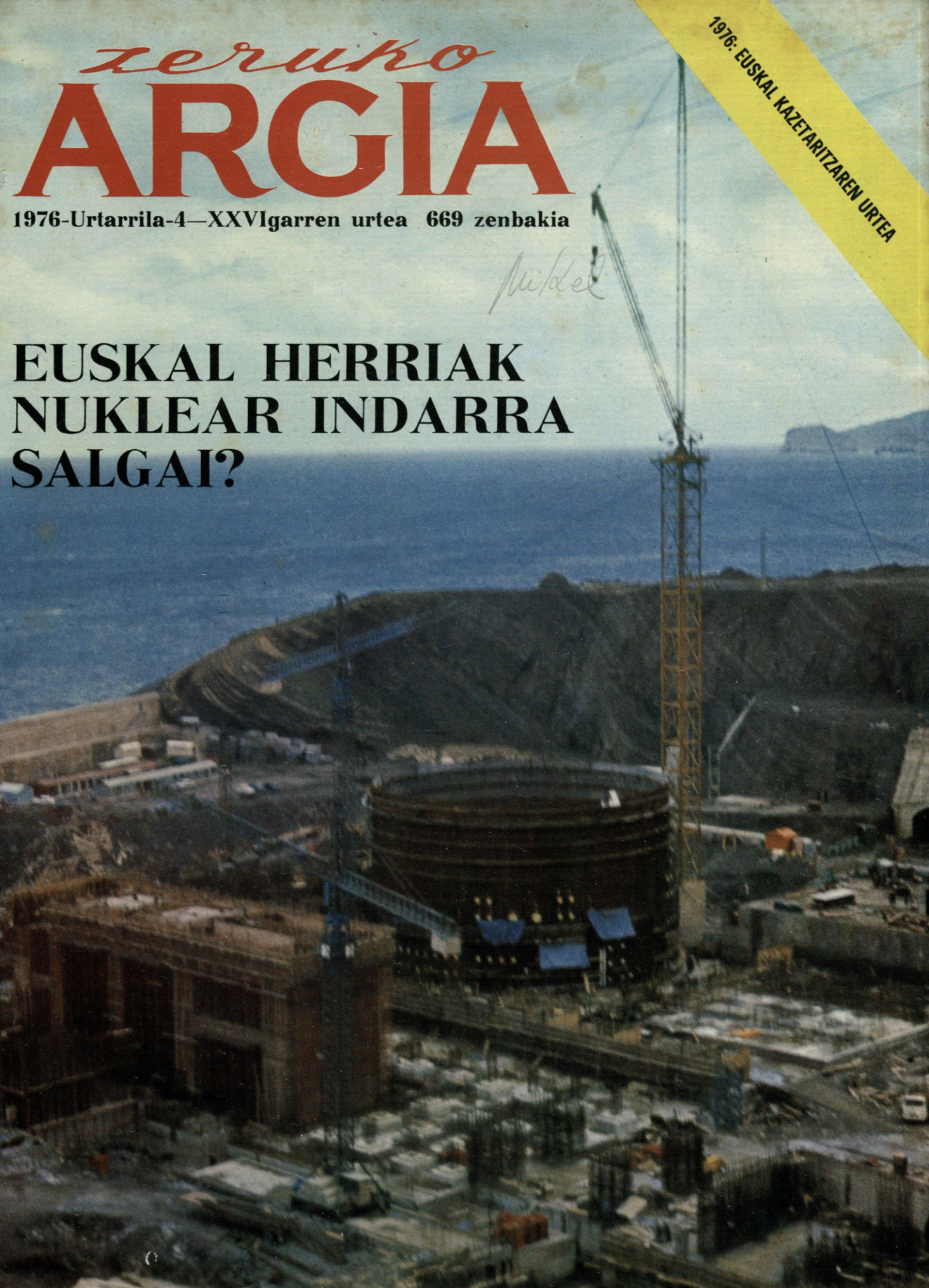
zeruko **ARGIA**

1976-Urtarrila-4—XXVIgarren urtea 669 zenbakia

Mikel

1976: EUSKAL KAZETARITZAREN URTEA

EUSKAL HERRIAK NUKLEAR INDARRA SALGAI?

Castañeda ardoak

Zulaica
zahartua

Mahaiko
ardo - aukeratuak

**Edozeinentzako
beti
Loidi-Zulaica bat!**

Loidi y Zulaica

1875 ezkeroz ardozaleak

Jabea:

Nafarroa, Kantauri eta Aragoi-ko Kaputxinoak.

Burlada, Kale Nagusia, 50-1

Donostia, Okendo, 22

Telf. 41-95-88

Zuzendaria:

Kaetano Ezaiza Iturriza

Antolatzaileak:

Donato Unanue, Mikel Atxaga
eta L.A. Aranberri

Berri-emaleak:

M. Bujanda (Iruñea), Odile Kruzeta (Eibar), L. Baralazarra (Markina), Axari (Idiazabal), Idiakez (Deba), Alix Trueba (Karrantza), Etxetxukoak (Herrera), Sistiaganeko Pello (Lezo), M. Izeta (Baztan), Uztarri (Oiartzun), Mendiaga (Arrasate), Ertxin-Harri (Zestoa), Murumendi (Beasain), Katazuri (Durango) eta abar.

HARPIDA SARIA:

Barruan 600 pezeta

Korreo batasuneko herrietan 700 pezeta

Atzerrietako beste herrietan 850 pezeta

Airez, alde zurretik galdetu

Salmenta (ale bakoitza) 20 pezeta

Moldiztegia eta idazkola:

«Graficas Navasal»

Camino de las Canteras, s/n.

IRUÑEA

D.L.: 80-1963

AZALEAN

Lemonizko nuklear zentrala.
Debako Arte Eskolaren argazkia.

NON ZER

ALDAKETA GIROA, I. Bujandak ... 5

**ANGOLA, VIETNAM BERRIA,
Donato Unanuek ... 6**

MUNDUZ MUNDU ... 7

EGUBERRI JAIK, J. Arostegik ... 9

ELIZAREN BERRI, Amuntsak ... 10

FEDEGINTZA -HERRIGINTZA ... 11

**LANA, KAPITALA, ESTADUA
GIPUZKOAKO ERRENTAN,
Gurutz Ansolak ... 12**

LANGILE INDARRA, Mikel Ugaldek ... 13

**ZENTRAL NUKLEARRAREN ARAZOA,
L. A. Aranberrik ... 14-15-16-17-18-19**

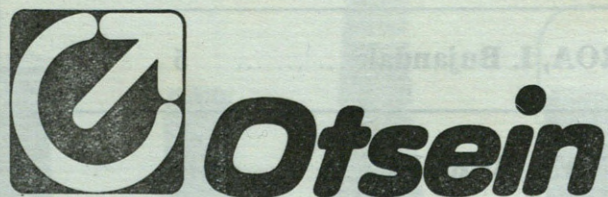
**JOSTAILUAK JOLASA MUGATZEN DU,
Iñaxik ... 20**

MITXELENA ETA GIPUZKOAKO UNIBERTSITATEA ... 21

BULEBAR IREKIA ... 24-25

EUSKAL HERRIETATIK ... 26-27

KULTURA GAIK ... 28-29-30-31

PENSATU ETA EKIN

Frigo tresnak - Ontziak garbitzekoak
Labadorak superantomatikak - Ur berogailuak
Lehor tresnak - Estufak

Transportes **azkar** s. a.

ERAMAN - EKARRIAK, KAMIOI AUNDIAK
Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donostitik egunero:

Iruña, Bilbo, Gasteiz, Alicante, Elche, Elda, Murcia,
Cartagena, Granada, Almeria, Santander, Valladolid,
Zamora, Palencia, Salamanca.

Astean Irutan:

Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz, Lugo,
Coruña, Orense eta Vigora joan etorriak.

Hernanirako bide nagusian, ERGOBIA auzoan, DONOSTIAN.
Urrutizkiñak: 552650 - 552654
Apartado 1381

JOSE ZINKUNEGIREN
OPTIKA DONOSTIAN

URTEETAN LANEAN OHITUA

Hernani, 4

DONOSTIA

Oyal s. a.

Oyal eta eforru almazena

Paregabekoak
Bikañenak

GARIBAY, 4 - TELF. 414304

DONOSTIA

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira
ganadu on, indartsuak,
Eta nora jo jakin bear du
baserritar burutsuak,
Berebiziko aragi pillak;
gañera esne putzuak,
Olek guziak berekin ditu
Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERREENTERI

1976:

EUSKAL KAZETARITZAREN URTEA

Euskara, ez jakinen hizkuntza arrote bat besterik ez zen zenbaitentzat. Galdu beharrekoa, beraz. Beste zenbaitentzat, ordea, bitxi eder bat zen. Ondo jaso eta gorde beharreko bitxia.

Sukalde goxo eta epelean bakarrik agertu zitekeen gehienez ere. Kalera ateratzeko eskubiderik ez zuen. Kalea gehiegi aztoratuko zuen beldurrez batzuek; bestek, berriaz, kalean zikindu egingo ote zen susmoz ukatzen zioten kaleratzeko eskubidea.

Bestelakorik ere, ordea, izan da. «Euskara jalgi hadi plazara» hotsegin zuen olerkariak izan du geroztik jarraitzaile zintzorik. Sukaldetik elizara, sagardotegitik antzokira, baseritik eskolara atera zuten.

Ez zen erraza sei urte bitarteko haurrak andereño baten inguruan biltzea. Lekua, andereñoa, dirua, kopeta eta ausartzia behar ziren besteak beste. Halere bere zailean ere gustagarria zen, polita, goxoa. Sukalde ondoko gela epela gertatzen zen. Andereño gazte, lirain, argi eta euskaltzale baten eskuan jartzen ziren haurrak.

Zer eska diezaiokegu sei urteko haur bati? Ordu batzuk pozik igaro ditzala, behintzat. Baina urte hoietatik aurrera zerbait gehiago egin behar da. Beti ez dago jolasan ibiltzerik. Guraso askoren iritziz, latz ikasi beharreko urteak iritsi zaizkio sei urte bete dituen haurrari. Erligio-soen ikastetxeek zuten gehiena irakasten zuten hotsa.

Euskal giroan koxkortu zen haurra, nola bidal, erdal giro hutseko ikastetxe batera? Bestalde, irakaskuntzan trebatu gabeko hizkuntza genuen euskara. Eskolarako eta kultura orokorrerako balioko ote du euskarak?

Kezka hoiek denak zituen guraso jendeak. Kezka hoiekin batera buruhauste latzak: ikastetxe berriak eraiki behar ziren, irakasleak sortu behar ziren, diru asko bildu behar zen.

Halere, E.G.B. osoa ematen zuten ikastetxeak eraikitzeari ekin zion jendeak. Oztopoak oztopo, aurrera egin zuen. Nonahi dira E.G.B. osoa irakasten duten ikastolak. Irakasbide eta hezibide da euskara ikastoletan. Eskola, ikastetxe eta unibertsitaderaino heltzea falta zaio. Irakaskuntzak, maila guztietan hezur-mamitu behar du.

Ikastolari esker, gai dela euskara irakaskuntzan, agertu dugu. Ikastolari esker aitortu zaizkio gaitasun eta es-

kubide hori. Ikastolak sortu duen giroak sortarazi du elebitasunari buruzko legea. Legelariaren asmoak eta legearen fruituak izkutuan dira oraindik, noski. Baina ibilian dabilen joera batek behartu ditu agintariak horretara.

Beste urrats bat egin behar dugu orain. Komunikabideetan sartu behar dugu euskara. Komunikabide eta zerbizu leku guztietan sartzen ez dugun bitartean «euskara zertarako» galdutako du askok. Toki hoietan denetan gaztelania erabiltzen den bitartean ez du inork euskararen premiarik sumatuko, erdararen beharra baizik.

«Euskara zertarako», «euskarak ez du balio» esatera behartu dugu erdararik ez zekien euskalduna. Izan ere, irakaskuntza, komunikabideak eta administrazio lekuak erdaraz bakarrik zekiten. Eskolarako ez ezik, komunikabide eta administrazio lekuetarako ere balio duela euskarak, irakatsi behar dugu.

Zerbait baldin bada eta eskertzekoa baldin badla ere, hau ez dugu astean behingo telebista edo egunkarietako orritxo batekin agertuko. Euskal kazetaritza irma bat sortu behar dugu. Euskaldunon iritziz, lan, arazo, jokabide eta ametsen berri emango duen kazetaritza behar dugu. Euskal leihatilatik munduari so egingo dion kazetaritza. Munduko berriei gure herria hezetuko duen kazetaritza.

Hau gogoan izanik heldu dio Zeruko Argiak aldaketari. Baina ez gara berriro berriro hasten. Lehen ere bazen zerbait Z. Argia. Oinarri sendoaren gainean abiatu da aldaketaruntz. Ez da hutsetik abiatu.

Aldatzeari eta berritzeari, ez diogu lehen alerik ere opa izan. Askotan aipatu izan dugun arazo batez ekin diogu: nuklear indarraren arazoaz. Bazterrak aztoratu eta jendea erne ipini duen arazoaz hasi nahi izan dugu aldi berri honetan.

Jakina, guk ez dugu arazo honetan eta beste askotan erantzun beterik. Euskal Herriak behar luke izan bere hitza, iritzia eta erabakia baliarazteko biderik. Baina ez du, noski. Euskal Herriak ez bait du berari dagokion erakunderik.

Guzti horren berri eman beharko luke euskal kazetaritzak. Abia gaitezen harrokeriarik gabe, poliki poliki.

1976garrengo urtea euskal komunikabideei, kazetaritzari bereziki, indarra emango dion urtea izan dezagula. Beronen garrantziaz euskaldun guztiok ohar gaitzela.

GALBAHEA

● Donostiako alkate jauna ez dago autogidariei beren bekatuak barkatzeko. Behin eta berriz bakatuan erortzen direnei batez ere. Damua eta asmo sendoa nahi ditu alkate jaunak.

Leku bila ordulaurren bat edo hogeit hamar minutu pasako balitu egunero, zer esango ote luke? Berebilaren zergak zintzo ordaintzen ditugunoi, autoa baztertzeko hainbat leku zor zaigu, Lasa jauna. Eta ez kalean, jira eta bira, hogeit minututan ibili eta nazkatu garelako zigorra.

Leku ezaren errua ez da gurea. Zigor asko ipiniaz ez da lekuri haunditzen. Inpuentoak eta multak: bi askatetik jaten duena gizenagoa egon ohi da. Arrazoi duzu. Halere, sistema hau ez da zuk asmatua. Ea, bada, leku piska bat egiten diguzun kalearen erdi-erdian berebilak uzten hasi baino lehen.

● Abenduaren 23an Mitxelena jauna mintzatu zitzaizgun Unibertsidadeaz. Donostiako Udaletxeko areto handia lepozurreraino bete zen.

Guk ez dugu horma arteko iluna ezagutuaren ohorerik. Halere, zertxobait esateko eskubidea badugulakoan gara. Zertxobait bakarrik, ez bait dugu askatasunaren oinetako berriak estrainatu ditugun susmorik.

Gipuzkoara ekar daitekeen Unibertsidadea, eskuan dugun txoria, euskaldunduko baldin bada, hitzaldiok euskaraz eman daitezela eskatzen dugu. Gai hau gure artean aipatzeko aukera jarri duen Donostiako Aurrezki Kutxari geure esker ona agertzen diogun aldi berean, eskari hau gogoan har diezagula eskatzen diogu.

Euskaraz ez dakitenek ere entzun behar dituztela egia hauek? Bai, noski. Orain artean ere jakin gabe ez dira izan. Beti izan dituzte itzultzaile onak. Ahal delarik hitzaldi hauek euskaraz izatea nahiko genuke.

● Gortetako zenbait gizon, gogor hasi zaio Gobernu-ko zenbaiti, kontuak eskatzen.

Behetik gora kontu gutxi eskatu da orain arte. Bazen garaia. Baina goikoen ordezkari denak, beheko indarrez kontu gutxi eska dezake.

Noren izenean eskatzen ote ditu kontuak Gortetako jendeak?

● «Regimen especial» agindu digute bizkaitar eta gipuzkoarroi. Zergatik ote? Gehiegi jan dugulako ala gose garelako?

AZPIMARKA

—«Nolabaiteko aldaketa baten aurrez aurre ego-
nik, eta giza mugimendu hedatuen aukera bat agian
sor daitekeenez, lan hontarako behar ditugun mili-
tante molde eta gailu oro eskuratzen hastea txit
premiazko dirudi» (J.M. Odriozola).

—«Lan Kide Aurrezki ikastola guztien zerbitzu-
tan jartzen da, eta **Ikastola Departamendu** berriaren
bitartez, Euskal Herri guztian sortuak eta sortzen ari
diren taldeen ekintzaren osagarritzat eskaintzen du
burua, haiek heltzen ez diren mailetara berorrek iris-
teko aukera duelakoan» (L.A. Aranberri).

—«Gaurko Euskal Herriari, ni oso oker ez bana-
go, kultura pixka bat eduki eta erakutsi nahi duen
edozein lagun burutsuk, ba daki, edo jakin behar
luke, euskara jakitea nahi eta ezko baldintza duela»
(X. Kintana).

—«Herri arazoa konpontzeko herritar indar guz-
tiek parte hartu behar baldin badute... langile inda-
rrak behar beharrezkoak zaizkigu» (M. Ugalde).

—«Euskararen arazoa ez da konpontzen hizkun-
tzarekiko aparteko dekretu modu batzu emanaz. He-
rri baten arazoa da, eta Herriari dagokion politikazko
arazo osoaren muinean dago bizi-bizi hizkuntzarena»
(P. Agirrebalzategi).

—Fedea galtzen duenak euskara ere laster baz-
tertuko omen du, A. Onaindiaren eritziz. Ez genekien
nazional-katolizismoa Euskal Herrian ere bizirik ze-
goenik; beste lurralde batzuetako kontua zelakoan ge-
unden gu...

—Sator lanean ari diren batzumentzako zenbaki be-
reziak: «Larehunek jaso dute irakasle agiria lau urte
hauetan».

—Joxe Azurmendi «begi bat Errusian eta bestea
Euskal Herrian ibili» delako zeharo harritu zaigu Gaz-
tañaga. Eta «BAT BITAN BANATZEN DA liburuaren
argira bi begiak... eskuak ere biak... eta oinak ere
ez Ipar-Amerikan eta ez Errusian, ez alemanian eta
Salamancan», Euskal Herrian baizik behar ditugula
esan digu. BAT BITAN BANATZEN da liburua, beraz,
ez da Txinako Maorena.

ALDAKETA

GIRO

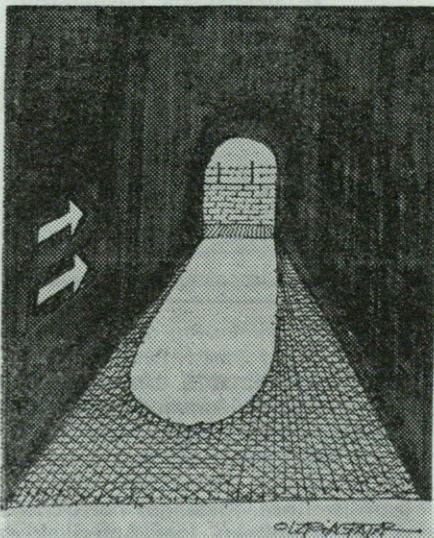
Aldaketa nahiz aldakuntza aipatzen denean hauetako gairen bat adierazi nahi izaten da: laneko, guraso-seme-alabekiko, gizezko-emakumezko hartu-emanak, siniste eta ideologia arazok, Eliza-Estatu hauziak, kultura prolema eta azkenik baiña ez gutxienik, politika kontuak zentzu zabalean. Ni azkeneko honi lotuko natzaio gaurkoan. Honixeri buruz diot aldaketa giro dagoela, eta zehazkiago Estatuaren goiko mailletan. Esango dut gaiñera politika dela gure denboran gauzarik garrantzitsuena, berak eragin eta erabakitzen baititu, hein haundi batean, esan diren beste gai guztiak.

Gudalburu Nagusia hil da eta Erregea dugu orain nagusi. Zenbaitek uste du, izen berritzea besterik ez dela gertatu. Geroak esan beza nor dagoen zuzen. Ni behintzat ez nago horren alde. Izana bera bestelakoa izango delakoan nago. Buruzagi berriak ez dauka iñondik ere lehengoaren nortasun gaitza —honekin ez dut noski ezer ezesgarrikerik esan nahi, baizik datu bat kontuan hartu soilko—. Aginpidearen ikuspuntutik ere Erregek ez du Francok adina ahalmen eta botere. Legeak eta erakundeak lotuxeago aurkituko da, Gorteek esku haundiago ukanen dute, beste batzarrek ere bai. Bestalde, Gobernuak lezakenaren mugak argiagoak dira. Juan Carlos Lehenengoak berriz, alde ditu gaitetasuna eta erregetza. Beraz, nere iritzirako, gauzak aldatu dira honetan. Guzti hau begiratu arrunt batez ikusten dena da.

Bada gehiagorik ere.

Azaroaren 7ko dekretok batzorde bat izendatu du Bizkaia eta Gipuzkoarentzako errejimene berezi bat billa eta azter dezan sei illabeteko epean. Agindu hori Erregeak firmatu du. Hortik zer aterako den ezin jakin alde aurretik, baiña, tira, argitaratzea bera zerbait bada, zertxobait nahi baduzue, zer-edo-zeren asmoa edo gogoia adierazten du, arazoa ez dagobete-beteen lehengo moduan. Urrats bat, lehenengo urrats bat dela idatzi du Areilzak, bide luzea elkarrekin adiskidetasunean egiteko beharrena. Egia hori proba dezatela, denok nahi dugu.

Astebete lehenago, beste dekretu bat eman zen, errejioetako, eskualdetako hizkuntzak hizkuntza nazionalak bezala har daitezten. Estaduak eta beste Erakunde eta Elkargo ofizialek babestu eta gerizatuko dituzte hizkun-

tzok. Badakigu, eta ZERUKO ARGIAK ekarri du hortaz artikulua ederrik. Dekretu hori murrizta eta eskasa dela oro har. Hala eta guztiz, urrats txikia izanik ere, horra beste aldaketaxoa lehengoaren zentzu berean edo.

Hirugarren, Azaroaren 25eko Indultoa aipatu behar. Indultotxo baiña ez dela? Litekeena da, baiña horri esker heriotzeko zigorra kendu zaie batzuei, eta haxe ez da txorakeria. Gaiñontzekoei gutxi tokatu zaie, egia, ale batzuk askatu badituzte ere. Lehenengo pausua gerta daiteke, agian berriak atzetik etorriko dira. Lehenbai lehen izan dadilla.

Eta azkenik, Gobernu berria. Lehen-dakaria lehengo da, baiña gehienak berriak dira. Kategoría haundiko jendea bada bertan, aspaldi ez dela nekez sinetsiko genukeena. Izan horiek izana egiaz alda dezaketena dira. Jakituria eta giharraren faltarik ez dute. Dena ikuskizun dago noski. Egiañak etorriko dira, ez dakigu nolakoak. Artean dezagun itxaropen. Dena hitz hutsetan ez ahal da geratuko.

Bateko eta besteko, hemen pitin bat edo handik izpi bat, halako libertade giro bat ikusi nahi genuke. Oraindik deklarazioen maillan gabiltza. Gerora ere, askatasunak ukanen ditu bere esiak, kaleetako ordenari zorrotz begiratu zaio. Hala ere, bestelakoxe giroari antzematen zaio periodikuetan, aldizkarietan. Ez gaude hain geldirik.

Nere ustez, giza-eskubideei gero eta

gehiagoko errespetoa izango zaie aurrerakoan. Langillaria aukera eta egokitasun gehixeagoren jabe bilakatuko da enpresan, gizartearen, Estatuan, dago-kion lekua har dezan.

Era berean opa dugu urrutitik edo ingurutik, baiña beti ere etxetik kanpotik dauden edo dabilten gure anaiak, gure arreba, gure seme eta alabak etxera datozen, besoetara datozkigun eskubide denekin bizi izatera, bake zuzen, arrazoizko eta dinamikoan.

Giltzapean eta beharturik mugaz harantz daudenentzat, lege eta agintarie-kiko itzalez, amnistia eskatzen dugu, eztarria urratzeraino oihukatzen dugu. Amnistia eskatzen dugu, bai, Liburu Sainduen hitzetan, bihotz bihotzez, gogo betez, kemen guztiz, adimen osoz. Ezinbesteko baldintza da anaitasunik, berr-adiskidetasunik izango bada. Bakearen bidea amnistiatik pasatzen da. Eta Bakearen Eguna Urteberriz ospatzen baita, izan dadilla, barkarren orokor hori bolada hortarako.

Gure Herriarengatik neke-oñazeak sufrituen eta hil direnen oroitzapenak argi gaitzala borondate gertu azkarra ukan dezagun, guztiak bildurik aurrera joateko.

Pentsaera, hezkuntza, jokabide desberdinez, liskar eta aserreak garaituz, osa dezagun, osa indarki, elkarte haundi zabala, oraiñak eta geroak, hemen, hor, denetan, esan dezaten: «Herri bat da».

Urte Saindua buka eta Berria hasteko ez dut besterik eskatzen.

I. BUJANDA

Angola, Vietnam Berria

M.P.L.A.ko soldaduak

Portugal Estatuaren azken kolonia izan da Angola. Portugaleko buruzagiek, deskolonizatze borondatea egia bihurturik, Angola utzi egin dute. Baina deskolonizatze horretan ez dute asmatu. Soluzio bide egokirik ez dute ezarri, borroka eta odol ixurketa baik. Gudu gogorrean arkitzen dira angolarrak. Gudu horretan munduko Haundi-maundiak ere, sarturik arkitzen dira. Angola, Vietnam berria izan dai-tekeela esatea, ez da asmakeria.

Afrikako mapari begiratzen bazaio, Angola estrategi-leku berezia dela, begien bistan dagoen gauza da. Angola aurrerakoi bat sortuko balitz, Afrikako ekilibrioa hautsirik geldituko ditza-teke. Zaire eta Hego-Afrikako buruzagiek onar ezin lezaketena gertatuko litzateke. Horregatik bi Estatu hauetako buruzagiak, su eta fu ari dira borroka horretan.

Angola Estatuan hiru taldek diradute. Batetik, M.P.L.A., abertzale eta marxista intelektualek 1956 urtean sortua. Talde honek, Luanda du bere kapitela. Portugesek, Angolaren askatasuna aitortu zutenean, batipat, hauek esku utzi zuten. Talde honek, Errusiaren laguntza izan du eta baita Cuba eta Yugoslabiarena ere. Eskutan dituzten harmarik gehienak Rusiak emanak dira. Cubak, jendea bidali omen du, batez ere. Bizpahiru mila Kubatar omen da M.P.L.A. ondoan borrokan diharduena. Txinak, gaur egun, talde honi ez dio laguntzen. Izan ere, Txinak, orain arte, beste talde bati lagundu dio.

Txinak, F.N.L.A. taldeari lagundu dio. Talde hau, 1962. urtean sortu zen, M.P.L.A. komunista gorriari borroka egiteko sortu ere. Ipar-Amerikak — C.I.A.-talde honi lagundu dio batez ere. Hone nlaguntza ez da zuzenik joan zeharka baizik. C.I.A.k Zaire Estatuaren bitartez bidali baitu bere laguntza. «Le Monde» egunkari ospe-

tsuak dioenez, 1975. Urriaren haseratik ematen hasi omen zen. Harma laguntzak ematen, beraz, Ipar Amerika Rusia baino lehenago hasi zen, nahiz eta Kissinger jaunak hori ukatu nahi izan. Izan ere, Kissinger horrek Rusia-ri fronte egiteko, Ipar Amerikak ezin bestean lagundu beharra izan zuela, sinestarazi nahi izan baitu. Oraingoan, ordea, gaizki atera zaio, izkutuko paperek besterik erakutsi dute eta. Behin eta berriz, Kissinger ez dela uso txuria garbi nabarmendu da. Ipar Amerikako diputaduak honetaz ondotoxo jabetu dira.

Abenduaren 19an, Kongresoaik M.P.L.A. taldearen aurka ari diren taldeei laguntza debekatu die. Mansfield demokrata ezaguna, gogor jokatu da Ford eta Kissingerren aurka, Ipar Amerikak Vietnam berri baten beharrik ez duela aitortuz. Horrela, C.I.A.k ez du eskatzen zuen dirurik izango eta laguntzeko bideak mozturik gelditzen zaizkio. Senatuan 59 senatore ziren laguntzaren aurka eta 22 berriz alde. Nahiko nabarmena beraz bien arteko aldea, Ford eta Kissingerrek zer egingo duten, orain ikusteko dago.

Txinak zer egingo duen ere ez dago garbi. Harrigarria izanarren, lehen esan dudan bezala, Txinak F.N.L.A. taldeari lagundu dio, C.I.A.k gehiena lagundu dion taldeari, hain zuzen. Hori nola daitekeen ez dut ulertzen, baina, hori horrela izan dela ukatzerik ez dago. Rusia eta Txina, berriro ere elkarrekin, beste batzuen bidez, borrokan dihardute. Txina lehenean jarraituko ote da? Hala, bestela, ezer egiterik ez duela ikusi ondoren ez ote da erretiratuko? Rusia eta Txina, biak joko berdina egiten ari zirela pentsatzerik ba al dago?

Hirugarrena, U.N.I.T.A. deritzan taldea da. 1966 urtean sortu zen. Plan-teamenduz ez dago F.N.L.tik urruti. Gaur egun, bi talde hauek elkarturik

ari dira M.P.L.A.ren aurka U.N.I.T.A.k eskualde batetan bakarrik du indarra batipat, Hego Afrikaren ondoan dau-den lurraldeetan. Horregatik, talde honek, Hego Afrikaren laguntza izatea ez da harrizkoa, ez eta Rodesiarena ere. Hego Afrikako merzenario zuriak, gudu honetan, parte hartzen dira. Har-maz bakarrik, beraz, ez du laguntzen Hego Afrikak, bere gudarostea ere bi-dali du.

Hori da, beraz, guti gora behera Angolako egoera. Portugalek eragin guti du. Frantziak Vietnam utzi zutenean munduko haundi-maundiak parte hartzen hasi ziren bezala, hemen ere, Angolan berdin gertatzen hasi da. Bien bitartean Angola herriak pairatu beharko du.

Gudua, izan ere, luzea izango omen da. Dagoeneko, behintzat, odola erruz isuri da. Bitan ala hirutan zatitzea gertatu litekeen gauza da. Zati-turik, atzerakoien interesak hobeto zainduko dira. Hego Afrikak bere mugetan Estatu atzerakoi bat nahiago du nahiz eta Angola zatituta utzi. Ipar Amerikarentzat ere Angola aurrerakoi bat zati-turik baino hobe da, beren estrate-giarentzat arrixku haundia litzateke-lako. Rusiak, berriz, batasunaren alde jokatu behar du. Nor aterako da irabazle?

DONATO UNANUE

FRANTZIA GERO ETA ESKUBIRAGO

Frantzia askorentzat askatasun ere du izan da. Frantziar bakoitzak bere iritzia lasai azaldu zezakeen nonbait. Baina, horratx, soldadu mordoxka bat kartzeleratua izan da. Buruzagien iritziz soldadu horiek soldaduskan nahasketa sortzen eta militar instituzioak puzkatzeko asmoz omen zebiltzen. Soldaduen iritziz berriz gizon guziek dituzten eskubideak eskatzen ari omen ziren, alegia beren ideiak zabaldu eta militar egiturak beste moduz antolatzeko bideak eragiten. Horretarako soldaduak elkartu eta taldeak sortu besterik ez omen zuten egin. Taldeak egitea militar barrutian subersiotzat jo dute eta barrura eraman dituzte.

Gertaera honen aurrean ezkerreko alderdi klasikoak oso epel azaldu dira. Horrela azaltzeko hauteskunde arrazoiak badira dudarik gabe. Izan ere gaur hauteskundeak irabazteko ez bai dago oso antimilitar azaltzerik bestela Frantziaren independentzia gordetzerik ez dutela nahi erantsiko bai dio eskubiak. Eta hori bati ezartzea hauteskundetarako oso rentablea da. Horregatik ezkerria nola joka ez dakiela arkitzen da eta nolabaiteko desegokitasun baten morroi.

TIMOR, ZANPATUA

Angolan bezala, Portugesek ez dute hemen ere asmatu. Behar bezala lagundu ez ziolako, gaur egun, Timor Indonesiako eskubitar regimenaren menpe dago. Timor oso lurralde estrategikoa da batetik eta petrolio ugari duena ere bai bestetik. Horregatik edozer gertatzen ezin zitekeen utz.

Ford Asia aldetik ibili zanean Suharto indonesiarrari Timor hartzeko baimena eman omen zion. Suhartok behintzat, ipar-amerikarrek inbasioa ez zutela gaizki ikusten, ondo zekien, eta ondo jakin ere portugesez etxean nahiko lan zutela eta protesta bat gora behera ez zela ezer gertatuko.

ONUK bere protesta egin ere egin du, baina ondo dakigunez hori hortantxe geldituko da. Bien bitartean herri batek ezin du zer egin behar duen erabaki, haundi-maundien aurka erabakia baldin bada behintzat. Timorren horixe gertatzen zen. Fretilin

taldea, askatasuna lortzean indarririk gehiena zuen taldea, ezkerria izaki, hartzen ari zen erabakiak ez ziren han eta hemengo burgesiaren gustoko. Beraz Ipar Amerikako buruzagien ustez bide hori desegin beharra zegoen eta desegintzen ahalegindu da.

Fretilinek berriro ere gerrilletara jo du. Timorren ere odola ixuriko da.

CUBAKO BATZARREA

1965 urtez gero behin ere ez zuen batzar nagusirik izan eta oraintsu egin du Cubako Alderdi Komunistak bere lehen batzarre nagusia. Brejnev gaixorik edo ez da Cuba aldera azaldu baina alderdi komunisten buruzagi gehienak batzarrean izan dira. Portugaleko Alvaro Cunhal, Espainiako Santiago Carrillo, Frantziako Georges Marchais eta abar hor izan dira behintzat.

Batzarre horren azterketa egitea zaila izan arren gauza bat nabari gelditu da, Rusiaren alde egin duen goratzarrea, alegia. Izan ere Castrok agintaritzan irautea inori zor baldin badio Rusiari zor dio. Halere Cuba prestatzen ari den Konstituzio berria zerbait berezia da, Risako egituretik desberdina behintzat. Izan ere bat bestearen ispilu izan behar duela pentsatzea eta esatea, askotan erraz esaten den bezala, arinkeria besterik ez da.

VARSOVIAKO PROMESAK

Poloniako berrogei eta emeretz in-telektualek Republikako buruzagiari eskutitz bat zuzendu diote. Konstituzio berria delarik beren beldurra eta kezka azaltzen dute. Alderdi Komunistaren aintzindaritza finkaturik geldituko da beste talde guztiak baztertuz.

Varsoviako buruzagiek demokraziaz egindako promesak haizeak daramatza, beraz. Sartalde Europako komunistek behin eta berriz pluralismoa agintzen duten garaian, Sortaldekoek berriz alderantziz jokatzeko dute. Intelektual horien eskutitzak ez du zoritxarrez Polonian eraginik izango. Nola leike gizarte bat demokratikoa dela aitortu bere barnean oposizio instituzionalizatu bat onartzen ez den bitartean?

PORTUGAL ARRIXKUAN

Azaroko 25an gertatu zirenak gertatu ondoren Portugal arrixku latz batean ibili da. Zenbaiten ezkerkeria bide dela Portugaleko ezkerria ahulduta atera da. Eskubi giroko militarrek indartsu azaldu dira. Txilen gertatu zena gertatzeko arrixkua egon da eta oraindik dago. Oraintsu jakin danetz, Melo Antunes eta beste militar batzuei esker ez da horrelakorik gertatu.

Komunistek eta beste ezkerreko taldeek irabazle atera baziren biarmonean Spinoista eta beste ipar-amerikazale diren militarrek agintea hartzeko prestatzen ari omen ziren. Zorionez ez da ez bata eta ez bestea gertatu. Horrek ez du esan nahi oraingoek asmatuko dutenik orde. Ikuskitu dago.

FRANTZIAKO ETA RUSIAKO KOMUNISTAK BIHURRI

Frantziako eta Rusiako alderdi komunisten arteko harremanak bihurritu egin dira, azken aldi honetan. Joan zen astean, Frantziako telebistan filma baten bidez Rusiako konzentrazio kanpoen berri eman omen zen. Kanpo horietan, pentsatuko den bezala, dagoen jendea batipat arrazoi politikoagatik dago.

Frantziako Alderdi Komunistak filma hori ikusirik, orain arte gutitan hartu duen postura hartu du. Filma horretan azaltzen dena Rusiara gertatzea lotsagarria dela aitortu du. Horrelako gauzak sozialismoaren aurka-koak direla ere esan du.

Postura honi Pravdak (Rusiako aldizkari ofizialenetakoa) gogor erantzun dio. Baina ez du arrazoi jatorrik eman, bi alderdien arteko aserrea hobeto adierazi baizik. Azarre honi garrantzi gehiegi ez zaio eman beharko agian. Momentuko gauza bat izatea leikena da eta Frantziako alderdi komunistari bere demokrazi zaletasuna azaltzeko egoki datorkiona izatea ere.

Dena den, aspaldidanik ez zuen Frantziako alderdi komunistak ez zuen hain garbi mintza. Hori gogoan izatea azterketa egiteko beharrezkoa da.

Iruñea

Baten bati aditu izan diot, mingarri zaiola, Iruñea, beste edozein hiri despersonalizaturen artean ikustea. Ez omen dio aurkitzen nortasuna osaturik, adibidez, Zaragozatik aldentuko lukeen bereizitasunik.

Alde batetik arrazoin duela aitortu behar dugu, euskalduntasuna, galduxerik duen ezaugarria, kimu hutsean baitago oraingoz. Eta ereinik duena esperantzagarriak badira ere, fruituak gustatzen zaizkit.

Beste aldetik, ordean, Iruñea berezia da Iruñean, eta Iruñean bakarrik, gerta daitezkeen bitxikeriak gordetzea. Esan bestela, non ikus daiteke, Iruñean ez bada, astero eta adore haundiz, zinegotzi batek Aiuntamentuko bilkuretan jokatzeko duen komeria?

Plenoak hasi bezain laster, hor dugu Valimaña jauna zutik, alkateari hitzegiteko baimena eskatuaz. Gero, serio, denok buruz dakigun leloa errepikatzen du: «Barka, alkate jauna, baina behin betiko jakin nahi nuke zinegotzi naizen ala ez».

Eta, ez zaio arrazoinik falta Valimañari. Istoria hau luzea da. Herriko etxeari berritzeari ekin zitzaionean (oroimenak galdu du datoa, baina hamaibiren bat hilabete pasatu dela apustu egingo nuke), «Entidades» deritzan erenean gora-behera batzuek sortu ondoren, Urmeneta kontzejal-gai jaunari Hauteskundetara presentatzea galarazi zitzaion. Urmenetak gertatutako salatua zuen eta Hauzitegiak. Probintzi barrenekoak eta Madrilgoak, bere alde epaitu zuten. Beraz, Hateskundeak berriz egiteko beharra zegoen. Halere, legeari uko eginaz, zinegotziek, eskua liburu saindu gainean jarriarik (batzuek eskuina, bestek ezkerre) zin egin zuten. Eta paperetan idatzia dagoen agindua ardi badao ere, ez da oraindik bete. Eta gerta daiteke, legea kunplitutako bada, zinegotzi hauek osatzen duten Aiuntamentuak balio legalik ez izatea, eta beraz, urtean zehar onartu diren akordioak eta hartu diren erabakiak deuseztatuak izatea.

Balio izan ala ez, interesgarria izan da Eguberri aurretik erabaki dutena. Gabonetarako presupuestoa aztertzerakoan ohartu ziren, diru gehiegi zihola Iruñeko kale eta abenidak dotoreagotzeko apaingarriarri. Dirua ez zela horrela alferrik gastatzeko eta, helburu probetxugarriago bat eman

zioten: Soto de Lezkairu delako hau-zoa aspaldidanik zegoen argi eske, eta dirua hortarakotu da. Erabakiak eztabaida luze samarra ekarri du; batzuen iritziz txalogarria dena, bestentzako kristautasunaren etsaien lana izan da, balore eternoak galbidean gaudela eta abar...

Ez dut bukatu nahi, Iruñearen luze zabalean hedatu den notizia eman gabe. Lehenengoz susmo huts bat bezala, gero lekuko batzuek konfirmaturik berri seguru bezala, denon ahotan dagoena zera da: Opusen Unibertsidade delakoan, ittokiak, ittuzurak eta ittuteak agertu direla! Hau dela eta jakituria haundiz hornitutako gi-

zon zuhurrak, hor dabilta Jainkoak bidalitako seinale bat ote den jakin nahiez.

BUJANDA

LEA-ARTIBAI eskualdea

Lankide Aurrezkikoek, azterketa bat eginik dute Lea-Artibairen egoera eta aurrerabideari buruz.

Lea, Arbazegitik Lekeitiora doan hibiaren izena da. Artibai, berriz, Trabakuatik Ondarroara doanarena. Hibai hoi enertzetan dauden herriek, Lea-Artibai eskualdea osatzen dute. Hona hemen: Markina, Ondarroa, Lekeitio, Berriatua, Arbazegi, Murelaga, Etxebarri, Amoroto, Mendexa eta Gizaburuaga. Ispaster eta Ea ere, izatez, eskualde honetakoak dira.

Lea-Artibai eskualdean, 31.000 bizilagun dira. Gehienak, 22.000 itsasondoa. Lan egiten dutenak, 13.000 dira, nekazari, mariñel, lantegietako langille, nork berak bere kontura esku-lanean edo beste zer-baitetan dihardutenak, emakumeak ere sartzen direla.

Gehienek itsasoan dihardute: 4.000. Arrandegi eta lantegietan: 3.000. Baserrian: 3.000 inguru; eta 2.000 beste zereginetan.

Lantegirik bada. Ugari izan ere, baina txikiak. Gehienek, 15 langi-

lletik behera dituzte. Bost lantegi, berriz, handi samarrak dira. 50 langilletik 100era hortxe-hortxe ibiliko dira. Enpresa bi bakarrik dira 100-dik gora dituztenak.

Lea-Artibaiko arazoa hau da: esku-lana bai, baina irabazietan oso urri gelditzen den lana. Honela, gazte eskolatu askok herriatik alde egin behar eurei dagokien lanaren bila.

Lankide Aurrezkiak egindako azterketa honetan ikus dezakegunez, etorkizunari begira, badira asmo batzuk: Ganadu-enpresak indartu, eta laborantzak (nekazaritzak) etekin hobea izan dagian bideak pres-tatu. Arrain salerosketarako enpre-sa eragileagoak sortu. Hamar urte barru, 1.800 lagunentzat lana eman-go duten bost kooperatiba berri ipini. Lehenengo eta bigarren mailako profesional eskolak jarri eta eskualde guztirako ikastola oder bat. Honez gainera, sanidade alde-tik ere zenbait zerbitzu.

Luis Baraiazarra

EGUBERRI JAIKAK

Eguberri jaietan gaude. Poz eta zorionezko egunak. Jainkoak, giza itxuraz, gizonari bostekoa eman zion egunaren oroigarria. Gizona, Jainko egin ahal izateko, Jainkoa gizon egin zen eguna.

Harrigarria benetan. Orain bi mila urte jaiotako Jesus hura, badiardi urte guztiz, berriro jaiotzen dela gure artean. Jende guzitek egiten diote ongi etorri. Batzuek champagne, turroi, jan edanaz oroituak dira Jesusen jaiotzaz. Bestek jan edanari, folklore pitin bat erantsiko diote. Etxe askotan, Jesusen jaiotza, irudiekin berritzen digute: Jesus aska gainean lasto pisika batekin, Maria eta Josepe alboan, astoa eta idia arnas berotzeko, artzaiak ardiekin, erregeak ganbeluekin, Herodesen etxea, emakumetxoak errekan garbiketan...

Guzti honi ongi deritzat, senideak elkartu eta maiteago izateko bide delarik batipat. Baina, kristau begiak horrekin bakarrik ezin daitezke ase. Sakonago zulatu eta galdatu behar du: nor dugu haur ori? Ezagutzen duzu bere bizitza osoa, Ebanjelioaren bidez.

KRISTO ASKATZAILEA

Bekatu, zorigaitz eta heriotzatik gizona aska eta Aita Jainkoagan guztiz zoriontsu egiteko etorri zitzaigun lurrera Kristo. Baina, zerua eskaintzen zion Kristo honek leporaino sartuta bizi izan nahi izan zuen lurreko arazoetan. Berak aukeratutako bidea, ez zen izan bakarrik, ahoz, zapalketaren aurka biziki erakustea; gizona lurreko zuzengabekerietatik askatzeko, bere baitan eta bizkar gainean senti nahi izan zituen lurreko gizonen zapalaketak.

IJITOEN JAUNGOIKOA

Edozein ijitoren antzera, bide bazter batean, estalpe xahar batean, bere ama erdi ahal izan zen lekuan jaio zen Kristo eta abereen aska izan zen bere lehen atsedena lekua. Ez zen lotsatu bere ijito jaiotzaz Kristo, mutil sendo egin zenean. «Utz nazazu atzetik jarraitzen, esan zion gazteak, erantzun hau jaso zuen: «Zeruko txoriek badiate habia eta azeriek beren gordelekua; Gizonaren Semeak, ordea, bere buruari atsedena emateko, lekuri ez dik».

BEHARTSUA JAUNGOIKOA

Behartsu jaio, esku lanez eguneroko ogia irabazi, behartsuez bizitza osoan inguratuta bizi: gurasoak, apos-

toiak, haurrak, gaixoak, herri xumea. Behartsuei Berri Ona erakustera etorri zala, Mesias bezala azaldu; behartsuak goratu: Zorionekoak behartsuak! Aberatsak makilatu: zoriga iztokoak, zuek aberatsok! Larrua gorri, behartsurik haundiena bezala gurutzean hil.

HERBESTETUEN JAUNGOIKOA

Haur zela, politikari batek hil egin nahi izan zuen. Jesus, gurasoein, Eji-toko ogi garratza jan beharrean arkitu zen. Bere herri maitetik ihes eginta, herbestean bizi behar urtetan. Hero-

des Errege gogorrak, bere nahi eta nahiezko agindu nahiagatik, lepoa moztuaz, hil zituen Belengo haurtxo errukarriak. Politikagatik herbestean zaudeten ainbat euskaldunok, zuok daramazuen zapalketa gogorra, zuon aurretik Kristok eraman nahi izan zuen.

POLIZI ETXETAN ZIGORTUAK DIRENEN JAUNGOIKOA

Kristorekin jolasean igaro zuten Kai-fasen gartzelan, biotz gabeko soldaduek: arpegira txistua... bizarretik tira... masailekoka... ostikoka... Pilatosen gartzelan, haragi bizian bizkarra zigorreraz jarri... arantzekin burua zulatu... Hainbat eta hainbat polizi etxe eta gartzelatan makilatu eta zigortuek izango zirenen gogorkeria, bere gorputzean eraman nahi izan zuen Kristok.

ESPETXERATUEN JAUNGOIKOA

Buenos Airesen irakurri ahal izan nituen Eliza batean ezarritako hitzak: «A Cristo encarcelado». Beroiek nahi izanez gero behintzat, Buenos Airesko espetxetatik ateratuko gizon eta emakumeek, lana arkitu aurretik, etxe eder

batean dute babeseta eta aterpe; bizi ezinak berriro gaiztakeriara bultzarik dagien, Azpeitiko apaiz batek, Azpiazu jaunak jasotako etxea da. Bertako Elizak deritza: «A Cristo encarcelado». Merezi dutelako egongo dira, noski, asko eta asko, giltzapean; Beste asko... Kristoren antzera, herria salbatzeko jokatu dutelako daude ilunpetan. Guzientzat da pozgarri pentsakizun hau: garteletako Zaindaria haundia, Kristo Jainkoa dugu.

HERIOTZ ZIGORRAZ KONDENATUEN JAUNGOIKOA

Gizonik zintzoenetakoa heriotzara badaramate ere, beti begira ahal izango die Kristoren gurutzeari eta egiazki esan: Ni baino mila aldiz zintzoagoa zen Kristo Jainkoa, gurutzean hil zuten.

Zertarako aurrera jarrai? Gizartean, azken mailan arkitzen diren gizonen zorigaitza bere bizkar gainean hartu izan zuen, guztion askatzaile izateko. Eroen Jainkoa, erotzat hartu bai zuten Ostiral Santu egunean. Emakume galduen Jainkoa, lapurrea, bekatariena. Herriaren salbazioagatik gose oporrak egiten dituztenak ere berrogei egunez jan eta edan gabe egon zela Kristo, gogora ekarri bear dute.

Eguberri Jaiak. Kristo gure baitan jaio bedi. Kristau bagara, jaso dezagun Kristoren mezuak: gure bitartez nahi du Kristok mundua lokera gaizto guztietatik askatu. Guztietan maiteen, lurrean, azken mailan daudenak izan bitez: gure maiteak izan bitez espetxeratuak, herbestetuak, janari eta eskolaz behartsu direnak; politika, gizarte arazo eta herriaren eskubideen alde jokatu, makilatu eta erasotuak diren guztiak.

Sinesmena dugunok bekatu eta heriotzaren liberazioa Kristok dakarkigula, benetan uste dugu. Utsean eta eze-rezean, heriotz ondoan erortzeko beldurretik, Kristok askatzen gaitu. Liberazio honek ordea, morrontzatik (esklabo izate guztik) gizona askatu egin behar du; gaurko giroa, Ebanjelio kutsuz gozatu nahi badugu, gizonari dagokion egitazko askatasuna eman behar zaio, bai politika aldetik eta baita jakite-kultura eta ondasun-ekonomi aldetik ere.

Eguberri jaiak ez bitez izan bakarrik jan, edan eta folklore jaiak. Alferrik esango duzu maite duzula Jainko-gizona, burruka bikain batean, gizonen zerbitzu eta liberazioan, zeure buruari ekiten ez badiozu.

AROSTEGIK

eliza

ELIZAREN BERRI

INDULTOA ETA ESPAINOL
APEZPIKUA

«IGLESIA EN VIZCAYA/
BIZKAIAN ELEIZEA»

Abendu haseran, Espainol Apezpiku Elkartaren Batzorde Kontseilua berrogei eta hamabosgarrenez bildu da. Besteren artean, puntu biok azpimarratu nahi izan ditu.

Bat. Erregeren aurrean Tarancon-ek egin hominia egiaz gogoan hartzekoa deklaratu.

Bi. Erregeren indultoa (entzun dugu, erregerena ez, baina lenendik egin zegoena dela) positibo edo baikortzat deklaratu. Baina, zera erantsiz: inquirto Dekretu hori guztiz zabal interpretatu beharko litzatekeela praktikan.

Ez dugu auzarik, positiboa dela onartzeko. Baina, baleztapen absolutu hori apezpikuek dioten bigarren puntutxo horrekin nabartu behar litzatekeela uste dugu. Apezpikuek ere, bigarren puntu horrekin zuzendu bezala egin nahi izan dute lehengoa.

Dena den, jende askok bi puntu horiek alderantziz emango zituen: bigarren puntua lehenik; lehena bigarrenik.

Guzti hortan bada funtsezko arazo bat: nori bere haragitan ukitzen dionean, gauza bera, bata eta besteak, ez dute berdin juzgatzen. Apezpikuek agian ez dute bizikiegi sumatu beren haragitan indultoren arazoa.

Dena den, jende asko gelditu dela indultoa gutxietsirik begi bistako gauza dugu; gure inguruan batipat.

Eta Alain Echegut ere, Abenduaren Ilko Temoignage Chretien astekarian halamoduz dasaigu.

BATIKANO II.AREN
HAMAR URTEBURUA

Abenduan bete da Batikano II.aren hamar urteburua.

Zilegi bekik ene burutazio bat agertzea hori dela eta.

Hau duk komerial Zenbaitentzat Batikano II.a hondamendia izan da kristaudiarrentzat. Beste batzuentzat, jadanik, atzera gelditu den arazoa da.

Eta uasketa hori harmatzat harturik, edota patxadan bizitzeko aitzakiatzat, honela dio jende askok: Guregana eskakizunez eta beste mila gauzez etorri aurretik, konpon daitezela beren artean.

Ederto, mutil. Hori duk, bada, mutil izatea. Baina, mutil txepela. Gizona, nonbait, zezenegi duk, bere kabuz, askatasunez, bere gisara joka dezan uzteko. Eta zezenari antzo, sudurretako burdingailurik ezarri beharko litzateke.

Eta jakina. Zezenkariak, zirikatzaileak, atxilotu edo mutu erazi, eta kitto.

Eta ahantz ditzagun kontziliondoa, eta kontzilioa bera.

Eta jende asko konforme horrenestez. Zertan burua hautsi gauzak birpentsatzen? Eta birmoldatzen?

eta nola eta zertarako erditzea bait da. Gure iritziz.

Hona bada. Badirudi, Bizkai aldean haur berri bat erdi nahi izan dutela. Baina haurraren berritasuna erdi bidean geratu bide da, tituluak berak dioenez: «Bikaian Eliza» (Eliza esatea ere gehitxo eskatzea bide da). Eta Bizkaia ghetto antzean hartu ote duten beldur gara. Ez da, bada, aspaldidanik gutxi hitzegin Euskal Herriko Eliza batera hartu behar litzatekeela esanez eta idatziz. Baina, ez alferrik.

Eta bigarren erreparotxo: «Boletin oficial del Obispado de Bilbao» delakoaren kume edo izatean dakuskiogu.

AMUNSA

Eliza alfabetatu gabea

Ez nioke inori minik eman nahi, ezta adarrik jo ere. Halaz guztiz, gauza batzuk sentitzen ditudan bezala agerian esatea lizentzi izango ahal zait.

Jaso berria dugu, Gipuzkoako parroketan, Donostiako apezpikuek bidali diguten kartaxto bat. «EGUARRIK eta NEGU-ALDIA» izenburuz dator eta abenduaren 14ean eliztarrei irakurtzeko egin da. Bertan, abenduaren 21ean, KARITASen izenean eta premian dauden alde egingo den diru eskearen garrantzia aipatzen da, kristauak bihotz onez eta esku zabalez diru biltze hortan parte hartzera gonbidatuaz. Mamiaren aldetik, ez dut deus esatekorik. Erabat ados hortan.

Baina, hortaz aparte, badira beste puntu batzu nahiko uzkur utzi naute. Egia esan behar badut, eskutitz hori irakurtzean, halako ezinegon eta gazi-geza larria senti ditut neure barrenean. Eta delako ezinegon horrek lerro hau idaztera bultzatu nau ezinbestean. Zer dela eta? Ikus ondoko puntuok.

—Alde batetik eta hasteko, itxura eskas samarra du, begiratu batera, bidali zaigun orriak. Dena den, horixe litzateke, nere gusturako, denetan barkagarrien.

—Bestalde, ordea, nolabait samar egindako itzulpen lana dela, bistan da. Eta, zoritxarrez, ez da aje hori duen ale bakarra edota lehengoa. Lehendik ere gure apezpikuek ohituak (?) gaduzkate holamoduzko zaperotara.

—Hurrengo, aipatu idazkian ez dira haintzakotzat hartzen Euskaltzaindiaren idatz arauak, ezta sinpleenak ere (eta ez naiz ari hemen h-ri buruz).

—Gainera, badirudi karta hori horrela eman digutenak, ez direla oraindik jabetu euskara batuaren garrantziaz eta batipat azken urteotan Euskal Herriak, Euskaltzaindiaren gidaritzapean, bide hortan eman dituen pausoez.

—Azkenik, idaz makinan aritu denari itzuri zaizkion okerrak ere ez dira gutti. Nik behintzat, gehiegi saiatu gabe, hamabi kontatu ahal izan ditut. Horrelako gutun labur batean, nola irents litezke hainbeste hutsegite?

Tamala da benetan hau dena gure artean horrela gertatzea. Noiz arte, ordea? Bada ordua, nik uste, gauzak hobeki eta itxuraz («prepezioz» esango lukete nere herrian) egiten hasteko. Bada tenorea ere gure Eliza eta gure Elizaren gidariak beren buruak alfabetatzen has daitezke. Ez da nahikoa teologia eta beste zenbait gauza jakitea. Nork bere Herriaren hizkuntza jakitea ere derriorrezkoa da; eta hau artzantza lanetan dihardutenentzat bereziki. Dagoeneko hontaz jabetu ez dena, ilargian bizi da.

Egia esan, hau dena idatzi beharrak ez dit atsegin handirik ematen, baina hobe beharrez ari naiz eta hor doa, hotz eta motz joan ere. Honen bestez, gaizki esanak barka eta ondo esanak gogoan har.

JOXE LIZARRALDE

FEDEGINTZA ETA HERRIGINTZA

Fede bizitzaz eta fede heziketaz ari naiz. Bestela esanda, katekesiaz.

Zer nola dago katekesia gure artean? Esku artean ditugun liburuetatik juzkatzen badugu, nahiko elbarri eta motel dagoela esan behar. Halere, baliteke nere usteak erdia ustela izatea.

Argitara berria da Holandako katekima euskaraz. Lan ederra benetan JAKINek eman diguna. Hala eta guztiz, ia hamar urteko atzerapenaz etorri zaigu eta hamar urte ez dira alferrik pasatzen gaurko mundu lasterrear. Katekesiaren eremuan ere izan da, liburu hori lehenbizikoz argitara zenetik, aldaketa eta berrikuntzarik franko.

Egin dezagun historia apur bat gauzak zertxobait argitzeko.

Azkeneko hogeit eta bost urteotan, hiru joera desberdin bereizi genitzake katekesiaren barrutian. 1950 aldera, kerigmaren teologiak eraginda (zeinek zeini eragiten dion asmatzen ez da erraz), katekesiak ere hildo beretik jo zuen. Haro hortan, kerigmari ematen zitzaion garrantzi guzia, alegia, Jainkoagandik eta Jesukristoren bidez datorkigun osasunezko mezuari. Berri Onaren predikua zen kristautasunaren ardatza. Horren jirabiran antolatu behar ziren gainetikoak. Vaticano II.a ere mugimendu horren arnasean prestatua eta mamitua da, haren agiri eta doku mentuetan nabaria denez.

Berehala, bai teologian eta bai katekesian, antropologiaren joera etorri zen. Izan ere, ondo da Jainkoagandiko salbamendua aldarrikatzea, baina osasun hori gizonarentzat delarik, gizona ere —gizon konkretua— haintzakotzat hartu behar da. Hau dela eta, katekesian bide eta metodo berriak urratu ziren arrapaladan. Goitik behera Jainkoagandiko mezu salbagarria hots egin beharrean, gizonaren esperientziatik abiatu behar zen Jainkoaren bila. Mugimendu honek eman duen fruiturik mardulenetarikoa Holandako dotrina dateke. Geroztik, hamaika liburu egin da joera horren hildotik. Euskaraz, halere, ez dugu gauza handirik dastatzeko zortetik izan.

Bi mugimenduok, kerigmarena eta antropologiarena, ez daude bata bestearen kontra. Kerigmak Biblia eta liturgia hartzen ditu ardatz bezala. Antropologiak, berriz, gizakiaren sikelogia, jokaera eta desirak. Hortaz, bi joeraok elkarren osagarri gertatzen dira; bata bestea eskatzen du. Izan ere, Berri Ona gizonarentzat izaki, mezu horren muina atzemateko gizona ere eza-

gutu beharra dago. Mentsajea eta gizakia prozesu bakarraren bi hari mutur dira.

1968.ean, beste joera bat nabarmendu zen katekesi alorrean. Urte hortan ospatu zen Medellingo biltzar sonatua, Hego Amerikako apezpikuak bertan biltzen zirelarik. Tenore hartan, antropologiako katekesiatik politikazko katekesiarako pausoak eman ziren. Izan ere, gizonaren esperientzia, aurreko korranteak hainbeste aipatzen zuen esperientzia, ez da bakarkakoa. Gizona ingurumari konkretu batean bizi da, herri batean. Beraz, giza esperientzia politikoa gertatzen da ezinbestean. Katekesiaren eta teologiaren oinarriak botatzerakoan, ezin daiteke ahantz gure bizitzaren alderdi hau.

Fedegintza ezin daiteke aurrerantzean herrigintzatik aparte planteatzea. Hortaz, Harri bakoitzak bere katekesia eta bere teologia bilatu beharko lituzke ondobidez. Jakina, gu ez gara uhar-te galdu batean bizi eta gure planteamenduak ezin daitezke itxitura batean eginak izan. Alabaina, hori horrela delarik ere, guk geure arazoak ditugu, gu Euskal Herrian bizi gara, eta hemendik eta honerako pentsatu behar dugu fedegintza bera ere.

Jainkoa historiaren barrenetik mintzatu zitzaion Israelgo herriari, herrigintzaren bihotzetik, alegia. Gaur ere

Jainkoak halaxe hitz egingen du noski. Hortaz, gure Herriaren historia teologiako datoa bihurtzen da guretzat. Bestela esanda, geure Herriko gora-behera eta borroka artean bilatu beharko dugu Jainkoa, eta ez hortik aparte. Jakina, gure Herriaren historia ez da kriterio bakarra izango. Alde bate-tik, beste herriak ere badira munduan eta, bestetik, Jainkoak behin betiko hitza esana du jadanik Jesusen bizitzan, heriotzean eta biztueran.

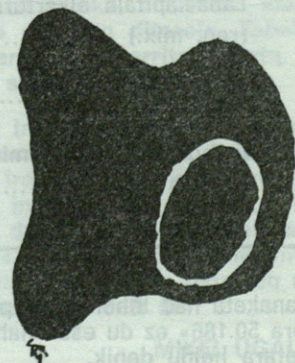
Besteak beste, gogoetaok Eguberri-tako misterioa hobeki konprenitzeko baliagarri izan dakizkiguke. Jainkoa gizon egin zela esateak, Jainkoa munda, historia, herri bilakatu zela esan nahi du. Hortaz, Jainkoa bilatu nahi duenak mundaaren, historiaren eta bere herriaren errailetatik abiatu beharko du. Bestela, kolpe hutsa egiteko arriskuan dago.

Horra herrigintza eta fedegintza hertsiki lotuta. Fedegintza herrigintza-ren barranean burutu behar da eta ez nik ez dakit nongo planeta neutraletan.

Honenbestez, nik ez dut «euskaldun fededun» lema babesten, lema honek izan duen ideologiako zentzuen bederen. Nire ustez eta sinestez, fedea goitik datorkigun dohaina da eta euskaldun izateko ez da derriorezko fededun izatea. Hori garbi gera bedi. Baina —eta hau ere garrantzizko jotzen dut— Euskal Herrian fededun kontsideratzen denak, euskaldun, euskaltzale edo herrizale izan behar du. Bestela, horren fedea ilargikoa litzateke, ez mundu hontakoa. Eta ilargiko fedea sasikoa da.

Nik hemen esanak zuzen esanak baldin badira, Euskal Herriko Elizak badeuke zer pentsaturik.

JOSE LIZARRALDE

LANA, KAPITALA, ESTADUA GIPUZKOAKO ERRENTAN

Ekonomia akademiakoak erabiltzen duen hitz-moldean, erresumaren produzioa edo sarrera «funtzioetan» banatzen da. Horregatik «funtzional banaketa»-ren atalak nahiz zatia hiru dira: a) lana, b) kapitala, d) estadua.

Ekonomia marxistak, berriz, produzioa, hots erresumako produzioa bi zatitan banatzen du: a) lanaren balioa, b) plus-balioa.

Gipuzkoako produzioaren banaketa nolakoa izan den agertu nahi dugu, 1971 urtean.

Aurrez, halare ohar bi egin nahi ditut.

Lehenengo oharra hau da: idazlan hau metodoz katigatua dago, artikulua honen segidan, hemen bertan aterako den artikuluari. Gainera, aitortu behar dut, neu bigarren edo hurrengo gai hori aztertzen hasi naizela lehendabizi.

aina, logikaren eraginaz, ordena aldatu egin dut: Lehen, beraz, produzioaren sarrera-banaketa emango dut; hurrengo lanean, berriz, diru-sarrerak zertan erabili diren agertuko dut. Bai batek, eta bai besteak badu bere garrantzia. Elkarri lotuak eta katigatuak daude. Bi aldeak dira beharrezkoak ekonomia baten dinamika ikusteko.

Bigarren oharra euskal ekonomikariei zuzendu nahi diet. Azken aldi honetan Euskal Herriko ekonomia aztertu ordez, Gipuzkoako ekonomiara errendatu naiz. Ez dezala, haatik, nehorik pentsa, gipuzkeria hertsiren batek jota nabilanik. Berariaz, mugatu naiz gure eskualde honetara. Nahi nukeena hau da: alegia, beste euskal eskualdeetan ditugun ekonomikariak has daitezela lanean. Gipuzkoaz nik egiten dudana, hori bera etaareago egin dezake arabar, bizkaitar, lapurtar, nafar eta xuberotar ekonomikariak nor bere eskualdeaz edo probintziatz.

Horregatik hain zuzen, lantxo hauei halako eite bakun eta erraz bat ematen saiatzen naiz.

Gipuzkoako sarrera	86.223 milloi	100
—Lanaren sarrera	50.186 »	58'2
—Lana-kapitala elkarturik (ren. mix.)	16.166 »	18'8
—Kapitalaren sarrera	16.743 »	19'4
—Estadu eta Herri-administrazioaren sarrera	3.128 »	3'6

Banaketa hau lehenbiziko pausoa bakarrik da. «Lanaren sarrera 50.186» ez du esan nahi diru hori guztia langilearen eskuetara heldu denik.

Hortik zera kendu behar da, hots, sozial gaia asegurantzari eman zaion dirutza. Badaukagu hemen emankizun jakingarri bat. Sozial gaia asegurantzari (X. Kintanari eskatuko nioke konzeptu hau adierazteko euskal hitza) 1971 urtean 10.271 milloi eman zaio.

«Kapitalaren sarrera: 16.166»: diru hau guztia ez da familia errentarien eskuetara heldu, Enpresek urteko irabazietatik zati bat gorde egiten dute. Hain zuzen gorde duten dirutza, inbersioak finantzeatzeko, 6.110 izan bide da. «Estadu eta Herri administrazioaren sarrera, 3.128 milloi», adi kontuz. Estaduaren eta probintziako administrazioaren sarrera guztia ez da 3.128 milloi bakarrik izan. Ez eta urremanik ere. Hori, nolabait esateko, lehen esku kolpean enpresetatik ateretako zerga da. Jakina, horretaz gain, Estaduak zargak familiei ere zuzenean nola zeharka egozten dizkie. Eta badugu hemen ere, hurrengoan aztertzeko puntu nagusi bat.

Duela zenbait aste argitaratu zen lan batean, hots, «Zer hazkundera Gipuzkoan» zeritzanean, oinarritzat «Familien eskuarteko errenta» hartzen genduen. Eman dezagun garbiri nola iristen garan emankizun honetara.

Gipuzkoako sarrera 86.223 milloi

—ken:

enpresak gordea	— 6.110 »
sozial asegurantza	—10.271 »
enpresek pagatu zergak	— 3.128 »
familien gain zerga zuzenekoak	— 1.928 »

—sar:

Familiek hartu laguntzak:
(asegurantzatik, atzerritik) + 6.067 »

Familien eskuarteko errenta 70.853 milloi

Smankizun hontatik, familien eskuarteko errentatik, alegia, gauza txit jakingarria etorriko zaigu. Familiek aurreratu, gorde, eraldi ez duten errenta. Honekin eta beste emankizunekin, hainbestetan aipatu dugun «soberakina» gerturik ezagutzeko moduan izango gara hurrengo lanean.

LANGILE INDARRA

Arazo zaharrak aurkeztu beharrean gara gure ala honen molde berritan. Arazoak eta erasoak lehengoak izanik, gaur gaurko bait ditugu oraindik orain.

Eta zuzenean gaiari dagokiolarik, galdera nagusi bat dugu gure baitan egin beharrezkoa, lagunartean, jendar-tean sarritan elkarri egiten diogun gal-dera.

Azken hilabete hauetan eztabaida, huelgak, borrokak ugaltu zaizkigu lan-tegitan. Gure herriak eta gure herrita-rrek jasan izan dutenagatik jendeak bere erantzun du, eta egintza horie-tan langileriak parte zorrozki hartua du. Lantegiak hutsik, jendea kanpora-tuz, jendeak bere haserrea erakutsi du.

Gertaerak gertaera, paperkeriatan eta abar, langileria famatu da sarri-tan. Beraren indarra goraipatua izan da, txalorik eta esku zartarik jaso du azken honetan.

Baina nolakoa da langiliariaren in-darra? Uolakoa, batez ere euskaldun garen langileok, gure artean, gure ikusmoldeetik, gure sailean dugun in-darra? Egun batzutan huelgara jo dute-la eta, lantegiak gelditu erazteko hain-bat indarrik erakutsi duela eta, kan-pai joka hasteko moduan ote gabil-tza?

Langile indarra zer eta nola neur-tu? Ez dugu eskklusibitatez jokatu na-hi. Gure gizartea konponduko duen in-darra, indarra behar bait da gauzak konpontzeko, langile indarra bakarrik izango denik ez dugu uste. Herri ara-zoak diraki bor-bor suturik dagoen el-tzean. Ets herria, denok osatzen du-gu. Herri eskubideari, bakoitzak bere eskubideak bete erazteko duen esku-bideari ez diogu amore eman behar. Eta bakoitzak bere baratz alorra jo-rratu beharrean aurkitzen garenez ge-ro, langilegoari dagokionez, badugu kezkarik.

Politikagintzan, eta sindikalgintzan zer esanik ez, iritziak, egiak, eskubi-deak, jokabideak, borrokak eta gainon-tzekoak, baliaqarriak izango dira baldin eta taldeak indartzeko hainbat esku erakusten baldin badugu.

Talde baten indarrak, mugimendu baten indarrak, ez du zabaltzen den paperak edo une konkretu batetan izan dezakeen arrakastak neurtzen. Gau ilunean su-ziriak eskaintzen duen argitasunak ilargiarena baino gutxiago balio du. Momentuan egindako eta sortutako argi distirakorrak ez bait du iraupenik izanen.

Beste zenbait mailatan ere beste horrenbeste esan genezake. Ez dugu pesimismoarako arrazoi haundiegirik. Era askotako borrontzaliak dabilta gaiza nahastu nahirik.

Euskadi izena sarri erabiliagatik, bertako talde eta indar bezala azal-tzen diren arren, jendeak ongi bereiz-ten ditu bertakoak eta kanpokoak. Ha-re hobeto nork berak esaten duena, aldarrikatzen duena eta egitez erakus-ten dena. Eta gertaerek argi eta garbi erakutsi digute hori.

Sekulako oporraldia egin behar de-la, erantzun gogorrez jokatu behar de-la, bidegabekeriak beldurrik gabe sa-latu behar direla, eta, dei sutsuak egi-ten dizkigute egun oro. Eta irrati te-lebistak entzutean izaten dira kontu-ak. Sarritan gure lurraldean zabaltzen dutena guretzat bakarrik eskaintzen

digute. Beste herrialdeetan eta lurral-deetan ez dugu erantzun berdini-jaso. Eta beldur gara gure ikatza eta suaren kontura euren bazkaria presta-tu asmoz ez ote dabilta.

Alderdi honetatik bideak zabalduz goaz. Langile bezala, gure izaerari eta egitekoari eutsiaz herriari egin diezai-okegun zerbitzurik haundiena zorrotz jokatzeko dela, argi eta garbi erakutsi behar dugun zerbait da. Ez hitzez, egi-tez baizik.

Eta langilegoari ekinaz, langile be-zala gure askatasunaren bila jokatu-z, langile interesak zainduz, herriarenak ere gordetzen ditugu. Ez dago kontra-diziorik, eginkizun beraren adierazpide bat baizik.

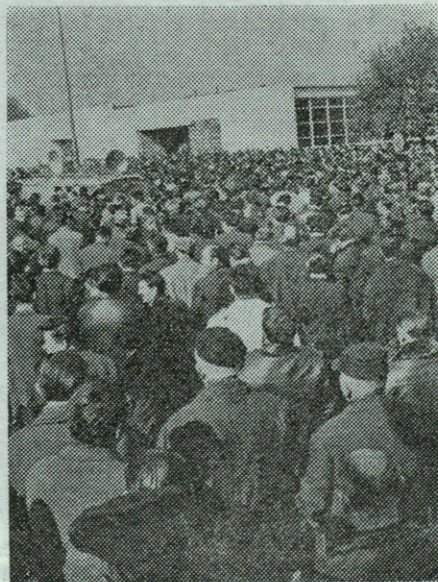
Euskaldun eta langile bezala aurre-ra jotzeko, gure erakundeak landu eta indartu beharrean gara, eta bereziki langilegoaren interesak, gogoak, as-moak, eskakizunak bete eraziko dituz-ten taldeak indartuaz. Ez dugu gai ho-netan berriak sortzen lan haundiegirik hartu behar dugunik. Taldeak hor dau-de, egitekoak ongi zehaztuak daude. Sindikalgintzari dagokion taldea, sin-dikato denez, eta eginkizun horretan bereziki, ezaguna dugu.

Ez dago elkartu beste erremediorik, ez dago erakundeak indartu beste bi-derik. Bakarka, filosofia hutsean, iri-tzi soilez, ez dugu ezer lortuko.

Sarritan gure erabateko gustoko talderik ez dugu aurkituko. Zer egin? Beste bat sortu? Oraindik gehiago? Talde lanean ari direnei zabaltasuna eskatuko nieke, jomuga berdinari eu-tsiaz, iritzi desberdinak izanagatik, jendea elkartzeko, onartzeko eta bul-tzatzeko gai izan ditezela. Zabaltasu-na behar dute oinarritzat hartu. Kon-promio serio gidaritzat.

Talde indartsuak, batez ere langile-riaren arrastotik jotzen baldin badu, jendea irabaziko du, eta herri mugi-mendu indartsu bat sortzeko bidea egingo du. Ez dago elkarren arteko etenik ez artesirik. Masa mugimendu batek, talde baten edo batzuren eragi-na beharrezkoa bait du.

MIKEL UGALDE

DEBAKO NUKLEAR ZENTRALAREN ARAZOA

L. A. Aranberrik

Argazkiak: Debako Arte eskolak.

DEBAKO BATZORDEAREKIN ELKARRIZKETAN

Deban kokatzearen aurka burrुकatu gara

Nuklear Zentralaren aurka Deban sortutako batzordeak badu noski hitzik arazo honetaz. Bera izan da hauzi hau azaldu zenez gero, urre-urretik jarraitu izan duena. Patxi Aldabaldetrek, Karmelo Urdangarin eta Jose Maria Izaga dira mintzo.

Herri kontzientzia eta erantzukizun soil-soil batez hauzi honi ekin zioten arren, gaur egun espezialistatzat jo ditzakegu nuklear gaiez, ez bait diete alferrik horrenbeste ordu eta ardura eskaini. Nolabait esatekotan, Patxi dugu kutsaduraz ikasia, Karmelo lege alderdiari dagokionez, eta Izaga koordinatzaile eta gestiolari isila.

Dena dela, ez dugu gai batez edo bestez espezialistak direlako elkarrizketa hau muntatu, Nuklear Zentralaren arazoak Deban sortarazi duen giza-mugimendu bereziaren lekuko apartak diren aldetik baizik.

KAZETARIA.—Noiz sortu zen Nuklear Zentralaren aurkako herri-batzordea?

URDANGARIN.—Batzorde hau, urtarrilean (1974), gazteen zentroan eratu zen biltzar baten ondorio izan zen. Biltzar hura alkateak prestatua izan zen, hainbat arazo herriaren aurrean azaltzeko asmotan. Orduantxe proposatu zenez, batzorde hamabi pertsonak osatuko zuten, zortzi jende arrunta artean hautatuak, eta gainerako laurak Udaletxeak izendatuak.

IZAGA.—Bueno, behar bada esan beharra dago, harako biltzarra ez zela Nuklear Zentralaren arazoa hitzegiteko eratua izan, irakaskuntzaz edo baizik, azken batez zentralaz ezik besterik aipatu ez bazen ere.

U.—Nik uste dut, ordea, Udaletxeak zentralaz hitzegiteko asmo bakarraz moldatu zuela saioa, beste gai baten atxakiaz adiarazi bazen ere.

I.—Daitekeena. Hala ere, entzuleek sortarazo zuten gaia, bai eta, lehen aldiz, garbi esan ere, zentralaren hauzia Udaletxeari ezezik Herri guztiari zegokiola, eta alkatea bakarrik ez zela inor haretaz erabaki bat hartzeko. Herriak ere bazuela zer esan, eta herri-batzorde bat onartzera bortxatu samarra izan zen.

U.—Bai, hemen nuklear zentral bat eraiki behar zela eta entzuten hasi zenean, jendea nahiko alde zegoen. Baina, halakoren baten, arazoak gaurkotasun bat lortu zuen, eta obrak hasi zirenean hainbat sensibilizatu egin zen. Talde batek mila eta bostehun filma bildu zituen, eta alkateari eraman ea zer gertatzen zen galdetuz. Zentrala zarra-barra zebilen guztion ahotan, eta alkateak giroa baretu nahi izan zuen. Jendea txakur atera zitzaion ordea. Orduantxe izan zen batzordea sortu zenean.

ALDABALDETRERU.—Iberduerok iritziak jasotzeko jarri zuen hilabeteko epea, abenduaren lehen astean amaitu zen. Mutrikuko Udaletxea, Eskudero prokuratorea eta Aranzadi Zientzia Elkarteak atara ziren kontra. Debako Udaletxea ezterako mintzatu ez zenez, jendea mugitzen hasi zen, Udaletxea alde egon zitekeelakoan edo.

I.—Alkateaga mila eta bostehun firmekin joan ginenean, sobrea mahai gainean bota eta erantzun zigun: «Honek ez du neretzat batere baliorik».

U.—Hala ere, batzarrea egitera bultzarazi zion, eta batzordea onartzera behartu.

K.—Zer planteamendurekin sortu zen batzorde hori?

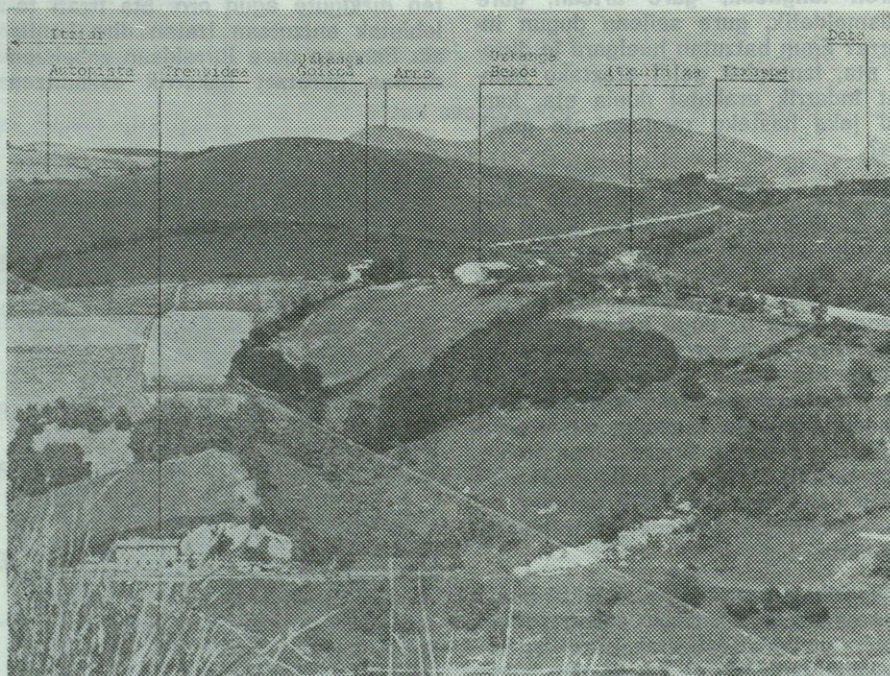
U.—Planteamendu guztiz ximpleekin. Kontu izan, hasera batetan, inork berria zen debatar guztiontzat, dene-dene. Arazoak eratu ondoren, iritziak entzuten ziren, eta iritziok osatuz eta sakonduz joan ziren, arrazoiak argituz eta indartuz, baina beti ere planteamendu garbi eta erraez, hau da, batzordea ez doa Estatuaren kontra, edota administrazioaren kontra, zentrala eraki nahi duen enpresaren kontra baizik. Eta administrazioari eskatzen zaiona zera da, ez diezaiola baimenik eman.

K.—Eta ondorioak?

U.—Bueno, bistan dena zera da, gutienik atzeratzea lortu dugula. Zenbat denboratan? Zer pasatuko den? Ez dakigu.

K.—Eta noiz agertu ziren Deban ingururak, txartelak eta bestelako herri-espresabide hoik? Noiz kanpora zen inguruko herrietara?

A.—Ba, urtarriletik ekainera arteko epean. Batpatean azaldu zen eta, berehala, inguruko herrietara Debako eragina zabaldu. Hamalau izan ziren ofizialki kontra altxatu ziren udaletxeak. Lehenengo aldir

Nuklear Zentralaren geografi kokatzea.
Iberduerok erositako lurak

da, seguru asko, horrenbeste herritako udaletxeak entrepresa pribatu baten proiektoreen aurka ofizialki bat egiten dutela. Guztiz bakana eta esankorra da postura hartze hau, gure Herriak bizi ohi duen giroan, gainera. Giza-kondizionamendu apartak gertatu dira arazo honen inguruan.

K.—Bakoitzak problema hau bereztat hartzeak edota beste era bateko kontestoen sartzeak ere izango zuten behar bada zer ikusirik. Esate baterako, Eibarren Aranzadi Taldeak eman zuten hitzaldian entzule batek galdetu zuen: «Orduan, azken batez, beti galtzen ateratzen garenok langileak gara».

U.—Bueno, horrek ez du erremedioarik. Guk hamar edo hamabi hitzaldi eman genituen, eta gehienetan entzun genituen gaiarekin zer ikusirik ez zuten galderak, gpk erantzun ez genitzakeenak gainera. Hitzaldi guztien berezitasun bat hori izan zen, gaiarekiko iheskeria. Gaia ondo ez ezagutzeagatik edo aukera aprobetxatzeaz intentzio guztia erekin, halako derrote politiko batez edo bestelako batez agertuz. Hainbatetan guri ez zegozkigun galdera bihurriak eta enbidoak nola hala eutsi behar izan genituen. Giro hori ez genuen guk sortzen, hori hor dago. Bakoitzak nahi duena pentsa dezake, baina kasu konkretu honetan arazoa bat da eta ez beste, Nuklear Zentrala Deban.

Bai, hori hor dago, bai. Baina gertatzen zena zera zen, zentralaren arazoa aztertzeak beste edozein arazo gogarazten zituela. Hau da, zentral problema, beste hainbat problema handiren zorroa bihurtzea iritsia zen, dela kutsaduna, satsadura, neurri gabeko industrializazioa, inorekin kontatu gabe goitik behera egitea, etab.

K.—Debako Nuklear Zentralaren aurka burutu duzun protesta programa zertan datzan da, agian, argitu behar litzatekeena.

U.—Gure jokabidea garbi dago puntu horri buruz. Gu ez goaz nuklear indarraren aurka, eta ezta zentralen aurka ere. Gu Deban nuklear zentral bat eraikitzearen kontra goaz. Ez gara bestelako gaietan sartzen, nuklear indarrak behar den ala ez, arriskutsua den ala ez, etab. Sar gintezkeen hori eztabaidatzen ere —makinatxo bat ordu iragan bait dugu horretan ere—, baina ez dugu nahi. Guk eztabaidatzen dugun puntu bakarra zera da, nuklear zentral bat eraikitzeo Debako lurra toki egokia izatea, alegia.

A.—Gu hasera haseratik linea berdinarri jarraitzen gataizkio. Gure inguruan, ordea, hiru postura nabarmendu dira. Bata, guk baino aurrerako joan nahi luketenak, nuklear zentral guztien kontra jotatuz. Bigarren, guk esan ez ditugunak esanda, desprestijio lan bat posible egin dutenak. Hirugarren, gure alde hitzeginarren, batere mesederik egiten ari ez direnak, ez dakigu nahita ala nahi gabe.

U.—Bai, nuklear problematikan ez gara gu sartzen. Geure iritzia dugu bai-

na ez gara horretaz mintzatzen, ez publikoz eta ez pribatuz. AEORMA delakoak eta beste zenbait, aldiz, nuklear indarraren kontrako gerra planteatzen dute, nere iritziz alde aurretik galduta duten gerra. Nuklear indarraren premia hor dago gaur eguneko gizaratean, ezin besteko gaitz bezala behar bada, baina hor dago, eta egongo, ondoko 40-50 urteetan gutienik.

I.—Horrez gainera, guk ez dugu eskula esan zentral batek tiro egin dezakeenik, ez eten gabeko radioaktibitate-jarioa duenik, ez Alemanian nuklear zentralik ez dagoenik, eta ezta bestelako ko txorakeriarik ere. Guztiak gezur hutsak dira, gure jokabidea zalantzatan jartzeko atxakia ederra.

A.—Bestalde, DOBLON aldizkarian administrazioarekiko artikulu zirikatzaile batzuk idatzi ohi ditu Pedro Costa Morata delako batek. «En Deva no se va hacer la central nuclear porque resulta que allí protestan... se la van a encajar a los desgraciados de... se ve que lo único que hay que hacer es protestar...» eta halako bihurrikeriak. Neurri handi batean probakzio hutsa izan daiteke, eta ondorio txarrrak erakar ditzake guretzat. Esan izan da ere, Deban egin behar zen zentrala Zamoran egin behar dutela. Eta hori ez da egia, Zamorakoa lehendanik programatua zegoen. Deban eraikitzeo dena ez dira beste inon eraikitzen ari.

U.—Gertatzen da guk ez dugula zentralik eztabaidatzen, enplazamendua baizik. Gurea garbia da, arrazoi demografikoak, soziologikoak, psikologikoak, hirigintzakoak eta bestelakoak kontutan hartuz, estudio guztiz objektibo bat egin dugu, eta ondorioz uste dugu, Deban egitea ez litzatekeela bidezko izango, eta ezta beste edonon ere, hementxo kondizionamendu berdina balira ere.

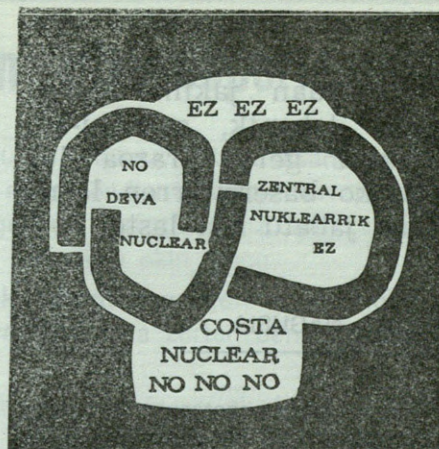
Jakina, gure planteamendua ez da hainbat kazetarik nahi lukeen bezain espektakularra, eta... ez dagonetik ere atera nahi... Guk uste dugu, berriz, lurralde «urbano»tan zentralik nahi ez izatea berez dela arrazoitsua, ezer handitu edo gutitu gabe, eta demagogia egiteko premiarik gabe. Kontuz ibili beharra dago zer esaten den, Iberdue-rohako entrepresa handiak zuzentzen ohiturik daude, eta hainbatek gure ize-nean aipatzen diharduen argudiotxoak berehala botako lituzkete hankaz gora.

K.—Beste hainbatek, berriz, nola-baiteko «localismo» bat salatu izan du zuen ekintza aipatzean...

U.—Bueno, guk hasera haseratik Deban kokatzearen aurka bururatu gara, horixe izan bait da gure zeregina debatarak garenez.

A.—Ez, ez, Karmela. Behar bada, geure jokabidea Euskal Herriko nuklear zentralen arazoa aztertu dugu maila orokor batetan. Hala ere, jakina, debatarak garen aldetik, gure herriari ekin diogu batipat, esan beharrik ez dauden arrazoiengatik, noski. Urreago ere bai eta...

K.—Bizkaitar batzuek «chauvinismo» kutsu bat sumatu omen dute...

A.—Lekeitioarrekin batera batzarre asko egin dugu. Egundoko borondatea ikusi dugu batzuegan, eta alferkeria, aldiz, beste zenbaitengan. Ez dutela astirik eta... kontxo, eta besteok? Talde mailan lan guti egin dute benetan.

I.—Ispazterreko zentralari buruz etorri diren bakoitzean lagundu diegu. Ez dugu hitzaldirik eman ahal izan, baime-nik ez bait dute lortu. Guk behin eta berriz esan dieguna zera izan da, protagonistak berek izan behar dutela. Gu laguntzeko prest gaude, baina alkateagana joateko, firmak biltzeko, bideak bortxatzeko etab. Lekeitioan lekeitio-arek behar dute egin.

A.—Elkarrekin izan genuen azken bileran garbi geratu zela uste dut. Gainera, beren egoera askoz ere baliagarriagoa zen, lurak oraindik saltzeka bait zeuden. Lurak erosi, hango hondartza txikiraino bidea zabaldu jendez bete dadin... guk izan ez genituen aukerak izan dituzte. Dena dela, badakigu apur bat gutietsiz sentitu direla, nuklear arazo hau Deban berezi egin delako.

I.—Kontutan hartu behar da ere, Bizkaiko eta Gipuzkoako egoerak ez direla berdina. Agintaritzak maila oztupo handiagoak dituzte. Hala ere, ezin uka dedikazio eza ere izan dutela. Bizpahiru langile amorratu ezik, gainerakoak... Debako batzordea sortu zenean haiengana joan ginen zertan ari ziren jakin asmoz, eta orain dela sei hilabete haseran bezalaxe zeuden.

U.—Guk den dena legeaz egin dugu. Aurpegi emanez. Egun bat edo bi gehiago kostatu zaigu, baina gauzak egin-ala «Información y Turismo»ko seiloa-arekin guztiak.

K.—Zer iritzia da nagusi gaur egun Deban?

I.—Seguru asko, baldin inkesta bat egingo balitz, denak edo gehienak behintzat zentralaren aurka mintzatuko lirateke. Honek ez du esan nahi aldekorik ez denik. Aldekorik ere bada, guti baina bada. Hala ere, ez dut uste inork bere burua aldekoratzaile lukeenik. Udaletxean ere baziren alde zeudenak, eta kontrako erabakia hartu bazen, «herriarekin batera» joategatik izan zen.

Nuklear Zentralaren notizia ez zen batpatean Mendata inguruan jakin. Erabat nahasi lehenik, sumatu-ala kezkatuz gero, arazoa lur haietako baserritarren larrialdiaz jabetu zen laster.

ARDURA NAGUSIA

Hauzia bere osotasunean ulertu ahal izateko, nahita nahiezko da lehenengo, lurralde hoitako baserritarrek ze girotan bizi ziren jakitea zentrala eraikitzearen berria zabaldu aurretik.

Debako lekune hori, edozenbat proiektutarako aipatua zen azken urteotan, ur presa, industri poligonoa, aireportua, arboladi erreserba, atsedeen leku, etab. etab. Ez zen, beraz, batere harrigarri, baserritarren artean nagusi zen ardura, gau eta egun beren lurren bila noiz etorriko ote ziren beldur.

Kontesto honetan azaldu zen, halakoren baten, lehen aurpegia.

PRESIOAK

Zarauztarra bera, Donostiako inmobiliaria baten izenean agertu zen. Lurrak erostera zetorren. Zertarako nahi zituen erosi ez zuen esan nahi izan, baina lur «denak» erosi nahi omen zituen.

Eskaintza nahiko animagarria zen hastekoz, baserritarren pentsamoduz, lur «denak» (onak eta txarrak, alegia) saldu ahal izatea beti izan daiteke-ta aukera baliagarria. Dena den, ezer egin aurretik, albaiteuari galdetu zitzaion, baita Debako Udaletxean ere, baina inork ez bide zekien ezer, ofizialki behinik behin.

Tipoa berriro itzuli zen beste egun batetan. Eginahalak egin, ez zuen lurrak zertarako erosi nahi zituen esan. Mutiko batek «Iberduero» irakurri zion paper batetan, eta, hainbat, argia jarriko ote zioten ideiaz edo, pixka bat bigundu zen.

Urbanizazio bat egingo ote zen ere pentsatu zen. Baserritarrek bazekiten Itziarko industri poligonoko lurrak 60-80 ptatan saldu zirela, eta Mendatan txaletak egitekotan edo berriz, gehiago aterako ote zuten susmoa edo bazuten. Erosleak, ordea, zin egin zuen, bere burua eskainiz, ez zela lurralde haietan txaletik egingo.

Hala ere, jendeak zertarako saldu behar zuen jakin nahi zuen. Erosleak, aldiz, ezin zezakeela esan, eta, azkenik, nolabaiteko aterabide bezala, «estatuauren gauza inportante bat» zela adiarazi zuen, eta «onez ala txarrez» saldu egin beharko zutela.

Debako Nuklear Zentrala

Baserritarren giza-arazo bezala

Itxurritxako mutil zaharra
Langa gainean eserita, zentralaren
lekunea adiarazten du.

Beraz, ekintza estatal bezala egin zen lehen agiriko planteamendua, goitik behera eta ezin bestez zetorren gauza bezala. Baserritarrak umezurtz sentitu ziren, bakardade osoan, batere laguntzarik gabe. Deban, artean, inor ez zen mugitu.

EROSKETAREN TAKTIKA

Lehenagotik ere, Mendata baserria salgai zegoen, 23 Hektarea guztiz. Hainbat erosle azaldu zen, etxettoren bat edo beste egiteko, baina inork ez zuen guztia erosi nahi. Ezta baserritarrek zatika saldu nahi ere.

Hau honela, Iberdueroko mezularia ondo informaturik bide zegoen, zeren lehendabiziko proposamena Mendata-koei egin zien. Guztia erosteko prest zegoen, 25,— pta. metroko. Oso merke zen, baina erosle bakarraren soluzioa izan zen.

Lehen erosketaren harma hau es-kuan, Zakoneta baserriari egin zion bigarren proposamena. Ezetz esan zioten, hainbat arrazoi zehatzez: gurasoak eta zortzi seme-alaba baserritik bizi ziren, baserria orduantxe eraberri-tua, makinaria erosi berria, inoiz bai-no egoera hobetan aurkitzen zen fa-milia... eta handik ateratzekotan, kon-dizio berdinetan nahiko zuketela bes-te tokiren baten hasi. Atera ziren kon-tuak, eta 110,— pta. metroko behar ziren. Erosleak «erdiaren erdia» eskai-ni zien, espropiazioaren amenazuz. Azken batez, 30,— pta. eskaini zien, bai eta maiorazgoarentzat «txalet» bat eta bizi guztirako «lan postu eta soldata estable» bat.

Hau guzti hau behe aldean gerta-tzen zen artean, goialdean, aldiz, Uz-kanga-Bekoa baserrikoek ezezkoa eman zioten behin eta berri. Atxakia ona zuten. aiton-amonak ez zuten etxetik ateratzerik nahi: «Han jaioak ziren, han bizi izanak eta bertan hil nahi zu-ten». Etxekoandreak, ganorazko andrea hera, ez zekeen eztabaidatarako, era-ntzuna erraza zuen: «Konbentzi itzazu zaharrak». Erosleak pasa egin zuen.

Uzkanga-Goikoek, Uzkanga-Bekoe-kin haserre zirenez, laster saldu zu-ten. «bekoei» kontra eiteagatik bai-no izan ez bazen ere. Beste horren-beste edota antzeko gertatu bide zen Uztartza. Errotaberri, Arantza-Goikoa eta Arantza-Bekoa baserriekin. Azken hau hutsik zekeen gainera, eta «goi-koa» aldiz, nahiko zaindua, lotara inor gertatzen ez bazen ere.

Itxurritxa izeneko baserrian mutil zahar bat bizi zen, nahiz eta baserria hera Jose M. Lojendio abokatu ospe-tuarena izan. Honek Iberduerori sal-du zion baserria, baina inork ez du jakin ahal izan ze preziotan.

Uzkanga-Bekoa falta zen beraz. Hauek, Lojendiok ere saldu zuela jakin zutenean, eta kaleko lege-gizon bati adarrik ioko ez ziotela pentsatuz, inolazko daturik jakin gabe, Lojendioren kondizio berdin berdinetan saltzeko

Herriak bizi duen giza-esperientzia

Debako Nuklear Zentralari buruz —edota, hobeto esan, zentra-lak herri mailan sortarazi duen mugimenduari buruz— erreportaje bat egiteko asmoa udan burutu genuen. Geroztik, noiz behinka, den-bora librearen denbora libretan, nola hala ekin diogu.

Bi zirateken helburu nagusiak, gertatuaren agerpen soziologiko bat eskaini, eta zentralaren beraren arazoa zertan den dibulgazio mailan azaldu.

Materiala amaigaitza suertatu da, kazetaren ohizko neurrieta-tik kanpo. Muga hoitan barrena ikuspegi orokor bat ematen saiatu gara.

Inkesta bat egitea ere pentsatua genuen, baina ondorioak ber-dintsuegi eta aspergarriak izango zirela hasi bezain laster ohartu ginen. Itxuraz, behintzat, eta Deba herrian bertan batipat, ez dugu inolazko eztabaidarik ikusi ahal izan. Ezezkoa nagusi da.

Gure esker ona lagundu diguten guztioi, Debako «Nuklear Zen-tralaren Aurkako Batzordea» eta Arte Eskolari bereziki.

prest agertu ziren. Baietz esan zio-ten; kontratua egin zen, baina lege-gizonak izenpetutakoa ez die sekula oraindik erakutsi.

BASERRITARREN KANKA LARRIA

Zakonetako maiorazgoari txaleta egin diote agindu bezala, harako txaleta egurats estazioaren etxettoa bai-no ez bada ere. Iberdueroren soldata jasotzen du, eta egualdiaren hainbat kontrol egiteaz gainera, inguruak ere berak zaindu ohi ditu. Zeletan ihardu-ten du sarri, eta inor «bere» lurretara hurbiltzen bada, «Hemen nik agin-tzen diat» delakoa laster botako du. Ustekabea, etsaiaren morroi eta anai-en salatzaile bilakatu da.

Uzkanga-Bekoa baserriko aiton-amo-nak bertan bizi dira oraindik, baserria orain berena ez bada ere. Ez dute, nonbait, aldegitako gogo handirik. Beste horrenbeste gertatzen zaie gai-nontzeko gehienei. Inor guti jaitsi da kalera. Gehienek baserri berria jaso dute, edota besteren batera joan dira.

Guzti honek giza-problema larri bat erakarri du. Asko eta asko senide di-ra elkarren artean. Esate baterako, Za-ko-eta, Mendata eta Arantza-Goiko-ak zentralaren lekunean, eta Itxista, Goixene eta Ibixaberri, industri poli-gono aldean.

Kuñatuak, lehengusuak, amaginarre-bak eta beste elkarrekin, nora ezean, aurkitu dira. Adineko hainbatek ero-aldiak izan ditu. Hara-hona, baserriko tramankulu guztiekin, erre, nazkatu, igundu egin dira.

Konplejo edo haserraldirik ere bada. «Guk lurak saldu izan ez bagenu ez zela zentralik egingo diote» —aipa-tzen du batek. «Guk eman diegula bi-dea» besteak. «Ez zitzaigun besterik falta, orain hori entzutzea!». «Non zi-ran hori esaten dutenak guk saldu behar izan gendun garaiean?».

Horrez gainera, bertakoak guti ez bailiren, kanpoko jantxakurrak ere agertu dira, azken hondakinak non ha-rrapatuko: traperoak, ganadu tratante-ak, antiguaila erosleak... inoren traje-riaz aprobetxatuz.

GAUR EGUN

Iberduerok «Eremu Hustua» delako-aren barruan dauden baserriak erosi ditu. Ez da, ordea, oraindik hasi biga-rren eremuko baserriekin. Saleroske-ta geldirik dago.

Dena den, zentralik ez balitz erai-kiko ere, ez da gehiago lehengo egoe-ra berriz itzuliko. Baserritarrak etsita, eta, behar bada, baten bat damuturik ere bai. Hala ere. Iberduerok ez du salduko.

Zentralaren kontra agertarazi diren hainbat arrazoiaren artean, inguru guz-ti hori atsedan toki bezala kokatua zegoela gogarazi izan da. Baita gel-dirik zegoen zenbait ekintzari ekin ere. Elorriaran (Elorriaga) hondartzarainoko helbideak egin dira, komunak, laster «merenderoa» etab.

Lurralde hoiek rebalorazio handia ezagutuko dute segurutik, eta zentra-lik ezean ere, Iberdueroren inbersioa ez da txantxetakoa izango... hutsaren truke.

LEGE ALDETIK ZERTAN DEN

1972 urteko uztailearen 21eko dekretuaren arauera, baldin nuklear zentralen bat egingo bada, Industri Ministeritzak hiru epetan eman beharko du beste horrenbeste baimen:

1. Aurretiko baimena, zentrala non kokatu behar den onartuz.
2. Eraikitze baimena, alde aurretik agertaraziko zaion proiektu batez.
3. Martxan jartzeko baimena, nuklear produkzioari ekiteko, alegia.

—o0o—

Debako zentralaren kasuan, Iberduerok «Dirección General de Energía» delakoari Aurretiko baimena eskatu zion, Mendatako enplazamendua proposatuz.

1973ko urrian, Gipuzkoako «Boletín Oficial» delakoak Iberdueroren eskari hau azaltzen du, eta hogeita hamar eguneko epea eskaintzen, iritzia jasotzeko. Epe honen barruan, Mutriku Udaletxeak, Aranzadi Natur Zientzi Elkartek eta Eskudero prokuradoreak kontrako izkribuak aurkezten dituzte.

Hauk honela, arazoak bere ofizial tramitea jarraitzen du, eta gaur egun, oraindik, «Dirección General de Energía» delakoak ez du inolazko erantzunik eman, ez alde ez aurka. Beraz, Aurretiko Baimena, Deba nuklear zentral bat eraiki ahal izatearena alegia, aidean dago.

—o0o—

Bestetik, tramitazioa aurrera doan artean, 1974eko apirilean, Iberduerok, Debako Udaletxeari batere baimenik eskatu gabe, zenbait lani ekiten dio, bidea eginez, urak bertaratu etab.

Debako Udaletxeak, ezikusi edo egiten du lehendabizi, baina Herria, Mendatan lanean hasi direla eta jabetuz, asaldatu egiten da, erreazio bat eragin, eta Udaletxeak obrak geldiarazten ditu maiatzaren 20an.

Zortzi egun geroago, Iberduerok egurats estazioa eta beste hainbat zerbitzu jartzeko baimenaren eskaria egiten dio Udaletxeari. Honek ezezkia ematen dio. Iberduerok errekursoa egiten du, eta Udaletxeak berriro ere ezetza ematen du.

Ondorioz, Iberduerok Iruñeko «Sala de lo Contencioso Administrativo de la Audiencia Territorial» delakoa jotzen du, hauzia erabaki dezan. Iruñeko Hauditegiak nahiko erabaki nahasiz erantzuten du, itxuraz Iberduerori arrazoi emanez, baina...

Iruñean adiarazi bezala, Iberduerok egin ahal dezake bidea, egin ahal izatearen kontrako arrazoirik ez bait da inon sumatzen, baina, honek ez du esan nahi, «zentrala eraikitzeari propio dagokiokeenik egin dezakeenik».

Geroztik, Debako Udaletxeak errekursoa egiten du Madriler, Iruñeko erabakia nahasia eta finkagaitza dela salatuz, bidea egitea ere zentralaren

eraikitzeari erabat atxikia denez gero, zentral bat eraikitzea noiz hasten den (bidea egitean, lurak lautzean, horak jasotzean ala erreaktoreak sar-

tzean) eta nola berezi behar den erabakia izan dadin eskatuz.

Errekursoak ez du, oraindik, erantzunik izan.

EUSKAL HERRIA NUKLEAR INDAR EXPORTATZAILE

1972 urteko zifrei bagazozkie, Gipuzkoak, kontsumitzen duen indarraren %38 produzitzen du.

Bizkaiak, berriz, %37. Madrilak %5 eta Barzelonak %38.

1983 urtean, Debako zentrala eraikiz gero, Gipuzkoa eta Bizkaiko kontsumoa 18.164 miloi ORD/KW izango da.

1978 urtean, Lemonizko Nuklear Zentrala martxan jartzen denean, Bizkaiak 16.267 miloi ORD/KW produzituko du, eta Gipuzkoak 1.240 miloi. Orotara, 17.507 miloi ORD/KW.

Defizita, beraz, 657 miloi, hau da, gastatuko dugunaren %3,62.

1983 urtean, Deba eta Ispazterko zentralak eraikiko balira, 52.000 miloi ORD/KW gehiago produzituko litzateke bi probintzien artean.

Norentzat?

«Indar iturriak kontsumo lekuetara hurbiltzea» baino zerbait gehiago ez ahal da?

Euskal Herria nuklear indar exportatzaile ez ote?

INGURUKO EREMUEN BEREZITASUNAK

Hurbiltasuna	Lur berezkuntza	Demografia
Km. 1	Zakoneta eta Aitzuriko Eremu guztiz hustua zentralako langileak ezik	Zakoneta eta Aitzuriko hondartzak. Iberduerok erositako base-riak. Trenbidea.
1,5 Km.	la guztiz hustua	Arronamendi hondartza. Itxaspe (200 biztanle) Irun-Bilbo bidea.
2 Km.	Legeak jarritako muga	Baserriak. Elorriaga (150 biztanle). Autopista eta beronen zerbitzuak.
5 Km.	Eremu guztiz zaindua	Deba, Itziar, Zumaia, Arroa eta Mutriku. 1981 urtean 32.000 biztanle.
20 Km.	Erdi ondorietako eremu zaindua	Oriotik Leketioraino, Urola, Lenitz, Deba eta Markina eskualdeak barru. 1975 urtean 173.000 biztanle 1981 urtean 250.000 biztanle
50 Km.	Gutienik, nuklear arrikkua duen eremua	Urrunatik Bilbo atariraino. Nafarroa eta Arabako zenbait eskualde. 2.000.000 biztanle.

DEBAKO NUKLEAR ZENTRALAREN ARAZOAK

Sortarazi dituen argitarapenak

Liburuak:

Liburu Zuria	2.700	ale
Liburu Gorria	5.000	»
Aranzadi Informea	5.000	»
Liburu Beltza	10.000	»
Kriselu Liburua	1.200	»

Eraskinak:

—Txillidaren irudia		
Paperezko ikurrak	220.000	ale
Metalezko insigniak	10.000	»
—Autoetakoak		
EZ, DEBAN ZENTRAL NUKLEARRIK EZ	3.000	»
DEBAN, ZENTRAL NUKLEARRIK EZ	1.500	»
Kaska-hezurak	1.000	»

Denetarik:

Herrietako batzorde aproposak,
herri jaietako pankartak,
filmeak, hitzaldiak, firmak biltzea,
kazeta erreportajeak, hainbat artikulu,
eztabaidak, dibulgazio lanak, era guztitako kopiak
eta herri mailako informazioa etab. etab.

DEBAKO NUKLEAR ZENTRALA ERAIKITZEKO ARRAZOIAK

Aldekorik ezagunenak	Kontrako zenbait
Beti ere komenigarri baita indar iturrien emaitzak kontsumo lekuetara hurbiltzea	Gipuzkoak, kontsumitzen duen %38 indar produ- zitzen du. Bizkaiak %37. Madrilek %5.
Ur asko behar da errefrijeratzeke	Debaz gainera, Espainiak 3904 kilometro hainako itsasaldea du. Eta Burgos, Caceres, Guadalajara, Zamora, Bada- joz, Huesca eta Leonen eginak eta egiteko di- renak?
Probintzia erdi-erdian egonik, eta industria han- dirik gabe, hazkunde bat erakarriko luke.	Ez dirudi elkarren loturarik artean dagoenik. Al- derantziz, Itziarko poligonora joan asmotan zire- nak, zentralak animatu ez baina, atzeratu egin ditu.
Nuklear Zentrala jartzeko lekunea ia birjina dago, komunikabiderik gabe.	Gainera, hazkundera bai, baina zein preziotan? Komunikabiderik ez agian bertaraino, baina oso kilometro gutiren barruan ze giza-mugimendu da- goen aztertu baino ez dago.

Komunikabide eta giza-mugimendua gaur egun, 20 km. barruko eremu zainduan									
Biztanleak	Baserriak	Entrepresak	Abelgorria	Hotelak	Udatiarrak	"Bañistak"	Trenez	AutobideZ	Karreteraz
173.000	2.646	2.600	20.000	57	60.000	903.000	830.000	3.800.000	3.025.000

JOSTAILUAK

JOLASA MUGATZEN DU

Gabonak direla eta momentuko giroa bizi dute gure hurrek ikastola guztietan, eta non ez?: apaingarri distiratsuz osatzen dituzte beren eskulanak, marrazki eta gainerakoak. Esku bete lan badute gure txikiek.

Pozik ari dira, pozik ihardun ohi dira honelatsuko lanetan. Oporretan gara. Olentzerok ere egin du bere jira-bira. Olentzero pertsonaia mitiko honi aski indar eman nahi izan zaio azken urteotan eta nahiko ongi errotua izan da gure herrian.

Halere hiru Erregeak ez zaizkigu haserratu, ez bait ditugu baztatu. Olentzero, haur euskaldunen opari egile bezala, guraso gehienek onartu dute.

Gurasoen jokabide on hau, izeba, amona eta gainerakoetara zabaldu behar litzateke. Honela, denok iritzi batera iritsiz, Olentzero hartu behar genuke oparigile bakar bezala.

ZER DELA ETA?

Beste herriek bezalaxe gure herriak ere bere pertsonaia herriko bat baduelako. Gordetzea merezi duen ohitura dugu, gainera. Bestalde, oporretan behar dituzte gure hurrek jostailuak. Oporraldi luzea, luzeegia askoren iritzi, hurrek aspertuta ibili ohi dira edo telebistaren aurretik ez dira ateratzen. Ikastolara hasi bezperan baino hobea da oporraldiaren haseran jostailuak izatea.

Jostailuak ez dira-ta, batzuek egiten duten bezala, gauza zoragarriak erosi, pixka bat ikusi eta puskatu beldurrez etxeko zokorik izkutuenean edo-ta armariorik luzeenaren gainean gordetzeko. Ez horixe!

NOLAKO JOSTAILUAK

Arazo garrantzitsu baten aurrez-aurre gaude. Bai guraso, bai irakasle, bai hezketa alorrean ari den edonor, urrutixeagotik edo gertuxeagotik, iritzi eta hezketa balio desberdinak badirela ohartua da. Hurren joku, jostailu eta jolasen egitekoek iritzi desberdinak ditugu.

Haurraren eragina duten pertsona eta elkartetan zenbat eta iritzi eta jokabide bateratuagoak erabili orduan eta hezketa proposamenduak hobekiago lort daitezke.

Gurasoek erraz zuritu ohi dute beren jokabidea: «Hurrek jostailu horixe eskatzen dit eta»; «aspaldidanik ari zen eskatzen izan ere».

Baina pittin bat aztertu orduko, jostailuak haurraren joku, jolas eta ekin-tzak mugatzen dituela ohartzen gara denok. Hau haintzat harturik, eta haur bakoitzaren berezitasun eta adina kontutan izanik, hurrei dagozkien jostailu, ipuin, joku eta abar eskaintzen eta erosten eginahalak egin behar lirateke.

Zenbat eta jostailuak mekanizatuagoak orduan eta haurraren egitekoa eta lana urriagoa eta murriztagoa da. Irakaslegoa gero eta jabetuago da honetaz. Gai hauek aspalditxotik ari da errepikatzen. Gauza garrantzitsu bat baino gehiago lortu ere egin du, zalantzarik gabe.

Jolasari eta jostailuei buruz hurrengoetan zertxobait gehiago sakonduko dugu. Oraingoz aski bedi. Bienbitartean goza ditzatela ongi gure hurrek Olentzerok eta Erregeak ekarritako jostailuak.

INAXI

Ikastolari buruz oraingo gaiak

TALDE BATERAGILEA

Gipuzkoako Ikastolen Elkarte Batzaren Talde Bateragilea deritzan batzordea berritu zen joan den abenduan. Bailara bakoitzak bere ordezkariak izendatu ditu hurren kopuruaren arabera. 21 ordezkari osatzen dute Talde Bateragilea.

EUSKAL IRAKASLE TITULUA

Euskaltzaindiaren bidez emandako euskal irakasle tituluak bakarrik onartzen ditu Gipuzkoako Ikastolen Elkarteak.

Ikastoletako andereño eta mai-xuek titulu hori eskuratzeko auke-ra izan dezaten Tolosan, Andoainean eta Donostian ikastaro batzuk ipini ditu Talde Bateragileak.

AZTERKETAK

Ikastolei buruz eskatu zitzaion azterketa bukatua du SIADECOK. Lana oraingoz Talde Bateragileko arduradunen esku geratzen da.

Sikologoek ere burutu dute hurren jakite mailaz egin azterketa.

PARBULARIO BERRIAK

Gipuzkoan jarria du Estaduak begia. Parbulario mordoia eraiki zuen lehen ere Gipuzkoan. 14 lekutan jaso nahi ditu parbulario berriak orain.

Zergatik ote du hain begiko?

Ez ote litzateke ikastolak dituen parbularioei laguntzea lehenago-koa? Ala dohan ondoan ipiniaz ikastoletakoak suntsitu nahi ote dira?

SYMPOSIUM BAT

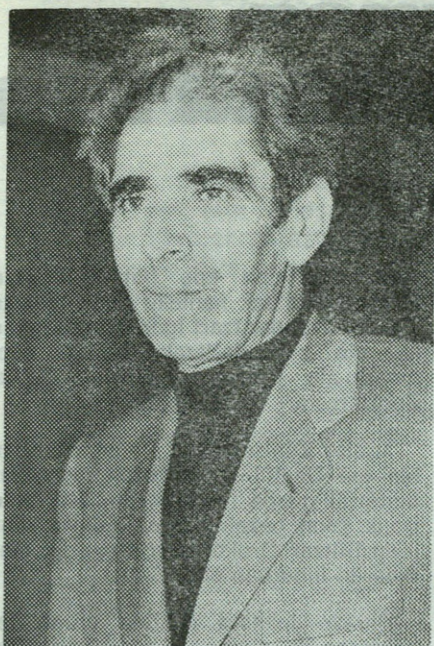
«Bilinguismoa eta euskararen des- sarrolloa» aztertzeko symposium bat eratu nahi da udako oporretan. Euskaltzaindia eta Ikastolen elkar-tea arduratuko lirateke ikastaro ho- ri antolatzeko. Ikastolen Elkarte- ren, Euskaltzaindiaren eta Lan Ki- de Aurrezkiko Departamentuaren arduradunek osatzen dute batzor- dea.

BI IKASTARO

Pedagogiaz eta irakasleentzat bata; bestea, berriz, ikastoletako zuzendarientzat. Lan Kide Aurrez- kiaren diru laguntzaz egingo dira.

Mitxelena eta Gipuzkoako

Unibertsitatea

hitzak bait dira Euskal Herria beti, Gaztelaren eskutik ibili dela, irakas-kuntza arloan batik bat. Salatu ere salatu zuen hori esan eta gainera badi-rudiela egoera hori mendetan zehar, sekulorum sekulotan, luzatu eta fin-katu nahi dela, arrazoinamendu horren arabera.

Aspaldion buruko minak besterik ematen ez dizkigun beste arazo bat ere aipatu zuen. Hain zuzen «distrito universitario» direlakoan arabera, Euskal Herriak jasaiten duen zatikatze bihurri eta oztopagarria. Ez dirudi, neho-laz ere, gorago aipaturiko Bravo Lozano jaunaren arrazoin bidea oso egoki zaigunik, eta bestalde nola konpreni daiteke Caceres-ek etsenplu baterako, lehen eta aspaldian Salamanca-ko distritu baitan egonik, bat batez unibertsitate berria lortu duela beretzat? Ez ahal da bada, beti danik Salamanca-ren eskutik ibili?

Euskal Herrian BAKARRIK ikusten den gauza xelebre (beste ezer ez esate arren) bat, aipatu eta salatu zuen. Fakultate pribatu bat badelarik ez da posible estatal edo ofizial bat lortze-rik, bat badugula eta zertarako behar ote dugun bestea galdatzen digutela-rik. Eta Salamanca-n, nahiz beste edozein lekutan, bi eta hiru unibertsitate, bata besterengandik aparte, elkarren ondoan bizi direla nola arraiio konpreni genezake? Han Euskal Herrian baino ikasle eta behar handiagorik ahal da?

Honetara, ezin ahantz genezake Euskal Herritik kanpoko hirietara alde egi-

tate estatal edo ofizialaren aldeko azaldu zitzaigun, honela klasifikatzen zuelarik 1931tik 1936ra arte Barcelo-nan izan zen unibertsitatea ere, zen-bait gauzaren artean beka aldetik eta erraztasun aldetik ukan ditzakeen abantailak direla bide.

Beste zenbait arazo larri ere mahai-gaineratu zuen. Batetik Euskal irakas-leen falta izugarria, has institutoetarik eta unibertsitate guztian zehar, honek dakartzin problema ikaragarrieekin euskal kultura osoare ndesarroilora. Bestetik ikerketa lanentzat nabari den diru-antzasuna salatu zuen, ez delarik paralelrotasunik ikusten hemendik ateratzen diren diruen eta berriro itzultzen direnen artean. Honetan ere nork ote duen erantzukizuna...

Hauk ziratekeen mintzaldi hartako pundurik garrantzitsuenak, azkenean Euskal kulturaren subdesarroi eta dependentziaz hitz batzu esan zituela-rik, kontutan hartuz gure herrigintza-ko beste arazoez ez dutela askoz aurpegi hoberik, ez-eta guttiago ere.

Ondoren elkar-hizketa bizi bat sortu zen.

Beste zenbait galdera-erantzunen artean, Barriola jauna «Patronato pro-universidad de Guipuzcoa»-ren izenean mintzatu zen, elkarte honek orain hamahiru urte sortu zenetik izan dituen oztopo eta gorabehera latzak azaldu zituelarik.

Beste entzule batek berriz, Euskal Herriko unibertsitatea eta Euskal unibertsitatea bereiz eta defini zitzala eskatu zion. Honi buruz Koldo-k esan zuen hobe genukeela txori bat eskuan, hortik aitzina ekiteko. Betikoa hain zuzen: Euskal unibertsitatea eginez egin behar dugula; ez zaigula emana izanen!

Honeraino mintzaldiaren laburpen izan nahi zukeen artikulu hau. Bego beraz, honetan!

Honetaz gain, aipagarri zaigu RSVP-ek urte honetan zehar, beste hainbat mintzaldi eta elkar-hizketa eratze-ko asmoak dituela gure arteko irakaskun-tza ardatz dutelarik.

Espero eta nahi genuke mintzaldian esanikakoak lur emankorretan jautziak izatea, laster ernetze-ko asmoz.

EZTEBE

TXORIA ESKUAN BEHAR DUGU

teak ikaslearentzat suposa dezaken gastua, batez ere langilegoaren fami-lientzat, goi mailako ikasketak ez egi-tera edo-eta beste zerbait ikastera be-hartzen delarik jendea. Arlo honetan, desproporzioa izugarria da, kontutan harturik Euskal Herriko ikasleen ko-purua bai-eta hemendik kanpora ikas-tera doazenena.

Besteak beste, Mixelena unibertsiti-

Abenduaren 23an Koldo Mixelena Donostiako Herriko Etxearen gela na-gusian izan genuen «Unibertsitatea eta irakaskintza Euskal Herrian» dela-ko gaiaz mintzatuz. Koldo Mixelenaz esateko ezer gutti geratzen da aski ezaguna dugularik.

Aurrera ekin aurretik oharpen ttipi bat ez nuke egiteke utzi nahi; alegia, mintzaldi honek mota askotariko jen-dea erakarri zuela eta han zirela bai Herriko Etxeko agintari jaunak bai-eta beste zenbait agintari eta inportantzia handiko jaun ere. Ohargarri zeritzaidan hain zuzen, orain denbora gutti arte ez dugulako sekula antzeko interesik, ez eta urrik eman ere, ikusi gure ar-teko «klase dirigente» delakoaren al-detik. Fruiturik ikusiko dukegu...

Lot gakizkion beraz, mintzaldiaren hildoari.

Aurretik A. Begiristain jaunak aur-kezpena egin zuen, aspaldian Mitxe-lena horrelako leku serioetan ikustera ohiturik ez geundenok aha zabal-zabal ginela.

Koldo Mixelenak, egin zigun lehen bereiztasuna, denok pentsatzen eta desiratzen dugun unibertsitate ideia-laren eta eguneroko unibertsitate erre-pikazale eta burokrataren hots, titulo-ak egiten dituen lantegiaren artekoa izan zen. Honen ondotik gauza bat jar-ri nahi izan zuen garbi: mintzaldian zehar ez zela unibertsitate ideal ho-rretaz arituko, orain dugunaz eta epe labur batetan ukan genezakeenaz bai-zik.

Euskal Herriko egoeraren ikuspegi historiko bat eman zigun ondoren, Oi-natiko unibertsitatea eta Bergarako Seminarioaren aipamen berezia egi-naz, Bravo Lozano Valladolideko ka-tedratikoaren esanak arbuaiatuz; honen

Aurrera doakigun asmoa

EUSKAL IDAZLEEN ELKARTEA

Inkesta orokor bat egin beharra

Abenduaren 20an, Santo Tomas bezpera egunez, euskal idazle andana bat Baionako **Musée Basque** delakoan bildu zen, berriro ere martxan hasia dugun Euskal Idazleen Elkartearen gestioak nolabait zehaztu asmoz.

Bertara ziren Txillardegi, D. Landarte, Erdozaintzi, J. Apalategi, X. Zubizarreta, X. Kintana, J. San Martin, M. Atxaga, Amatiño, J. Gonzalez eta B. Oihartzabal.

Lehenengoz inkesta orokor bat egingo da, eta beren burua idazletzat duten guztiek partu hartu ahal izango dute. Inkestaren galderak, Juan San Martinek orain arte erabili izan duen modetan oinarrituko dira batipat, elkartearekiko zenbait puntu gehiago ezarri. Lanaren ardura Xabier Zubizarretak hartu du.

Bai inkesta bera, eta bai gainerako informazioa (biltzarrerako deiak eta beste), ez zaizkie idazleei bereei zuzenki bidaliko, aldizkarietan garaiz azalduko diren oharrez jakinarazi baik.

Inkesta orria ere euskal aldizkari guztietan agertuko da, zehatz mehatz.

Adiaraziko den epe baten barruan, idazle bakoitzak nahiako duen aldizkariaren zuzendaritzari igorriko dio inkesta, eta zuzendaritzak, berriro, epea amaitu-ala, jasotako materiala Xabier Zubizarretari berriro bidaliko dio.

Xabier Zubizarretak, Beñat Oihartzabal eta Daniel Landarteren laguntzaz, material guztia miatuko du, eta ondorioak jakin bezain laster, Euskal Idazleen Biltzar Orokorra eratuko da, martxoaren inguruan edo.

Harako inkesta guztiok erantzutea eskatzen da, guztion onetan izango delakoan.

L. A. ARANBERRI

LANERAKO BILTZARRA

Biltzarra ez zen, noski, inolazko helbururik erabakitzeko burutua izan, lanari ekiteko aukerak elkarren artean aztertzeko baizik, esan nahi baita: ipar nahiz hego aldeko giroak parekatu, dau-dekeen ahalmenak aldeztu aurretik ikusi, lehen urratsetan hasi, etab, etab.

Hainbat gai eta arlo aipatu zen, non la elkartearen lege nortasuna hala el-karkideen betebeharrak, hau da, nor eta noiz den «idazle», euskara batua-ren arazoa, Euskaltzaindiarekiko jarre-ra, elkartearen zereginak etab.

Esan bezala, ez zen era horretako ezertaz erabakirik hartu, hainbat ordu luzeren barruan mahai inguruko elkar-riketa azaldu baizik. Hala ere, haste-koz behinik behin, bi jokabide, agian desberdin, garbi asko nabaritu zen:

Hegoaldekoentzat (Juan San Martin eta Xabier Kintanaren iritziz, esatera-ko) **Idazleen Elkarteak** idazle direnen interesak defendatuko dituen sindikatu edo antzerako zerbaite izan behar duen artean, iparraldeko hainbatentzat (Beñat Oihartzabal eta Jon Gonzalez gazteak lekuko) ordea, erakunde zabala-go bat izan behar luke, hasi berrien la-nak ere babestuz eta promozionatuz.

INKESTA BAT

Inoizko Euskal Idazleen Elkartearen helburuak idazleek berek finkatu be-harko dituztelakoan, oraingoz, besterik gabe, lan praktikoari lotzea pentsatu zen.

MUEBLES

URRETA VIZCAYA

1920'an sortutako etxea

ERRREDIZAK - EDERGALLUAK

EGIN - GAIK eta AURRE - KONTUAK

POSTAS, 48

GAZTEIZ (Vitoria)

ORMAZABAL - DAR DUNIXI

ETXEGINTZA TA ETXE - TXUKUNKETARAKOAK

URALITA ORDEZKARIA

TOLOSA

Urrutizkiñak:

Etxekoa: 65 19 60

Landolakoa: 65 19 33

URRETIXUA

Urrutizkiña:

Landolakoa: 67 17 84

ERAKUSTOKIA: Tolosa'n - Zumalakarregi, 7'gn

ERLOJU ETA BITXITEGIA

Eduardo Chopeitia

Getaria, 10 - Urrutizkiñak: 41 77 51 - 42 27 00

DONOSTIA

EUSKALTZAINDIAREN BATZARREA

BARBIER ZENAREN OHOREZ DONIBANE GARAZIN

Lehen aldikoz biltzen zen Euskaltzaindia Donobane Garazin. Hala aitortu zuen aita Villasante euskaltzainburuak.

Jean Barbier garaztar idazle eta olerkari famatua jaio zela 100 urte aurten bete dira; uztailaren 9an, hain zuzen ere. Ehunurtehurrena amaitu baino lehen egin zaio halere gorasarre gure idazleari. Abenduaren 21ean egin zitzaion.

Euskal Herrian ohitura denez, meza sailduaz eman zitzaion hasera egunari. Donibane Garaziko eliz ataria nahiko frantsestua ikusi bage-nuen ere barrua arrunt euskaldundua ikusi genuen. Gurutz-Bidearen irudietako eta aldare nagusiko hitz guztiak euskaraz dira.

Meza hasi eta buka euskaraz izan zen. Abesti ederrik entzun eta kantatu genuen Barbier zenaren oroitzapenezko meza hartan. Barbier zenak berak egindako kanturen bat ere abestu genuen tartean. Meza-emale nagusi eta sermolari, aita Xabie rDiharze «Iratzader» izan zen, beste bederatzi meza-emalez inguratutik.

Meza-ondoan Euskaltzaindiaren batzarre irekia Herriko-Etxean. Vi-lasante euskaltzainburua, Haritxelhar buru-ordekoa, San Martin idaz-karia, Lizundia idazkari-ordekoa, Lafitte, Emile Larre, Dassance, Iratze-der, Irigoien, Onaindia, Akesolo, Atxaga, Kintana, Zearreta, Berrojalbiz, Larresoro, eta abar bildu ziren.

Euskaltzainburuaren agurak, J.B. Etxarren-Lohigorri eta P. Lafitteren hitzaldiek osatu zuten batzarrea, gehienbat.

ETXARREN JAUNAREN HITZALDIA

Nafarroa-Behereko literaturaz izan zen 16garren mendetik hasi eta gaur arte eskualde honetan sortu diren idaz-leak aipatu zituen. Bernat DETXEPA-RE sortu zuen eskualdeak eman du ondorengorik ere. Jean Etxegarai eta Logras 16garren mendean; Etxauz, Ol-ze, Dassanza, eta Bidegarai 17garrene-an; Lopez de Ibarra, Salvat Monho 18-garrenean; Charles de Belsunze, J. B. Etxeberri, Garikoitz, Lapitze, Arbelbide, Salaberri eta Gaidur 19garrenean; Louis Etxeberri, Arnaud Abbadie, Jean BARBIER, Apestegi, Jean Etxepare, Ju-lien Hegi, Durruti, Erdozainzi, Arozare-na, eta abar 19garrenaren bukaeran eta 20garrenaren haseran; eta gaurko egu-nekoetan, Salaberri, Narbaitz, Haritxe-lahar, Iarre, Itzaina, M. Pagola, M. Goi-enetxe, Xalbador eta abar.

Nafarroa-Behereko lehengo eta orain-go idazleen berri eman zuen. 60ren baten berri eman zuen. Bada zerbait.

Euskal idazleen harrobi izan da Na-farroa erresuma zaharreko eskualde hau. Egoki burutu zuen bere hitzaldia Etxarren jaunak.

LAFITTE MINTZO

J. Barbier idazle eta olerkari-az min-tzatu zitzaigun Lafitte euskaltzain jau-na.

Barbier idazlearen jatorriaz eta istu-dioez hitzegin zuen lehenik.

1875garrenean jaio eta 1931garrene-an, 56 urtetan, hil zen Barbier euskal-tzaleak, Hazparden, Larresoron, Baio-nan eta Tolosan burutu zituen bere is-

tudioak. 1898garrenean apaiztu zen. La-rresoroko irakasle, Baionako katedrale-ko bikario eta Senperako erretore izan zen.

Kontuak, ipuinak, eta abesti zaha-rrak bildu dizkigu Barbier idazleak: ber-tsoak eta olerkiak egin: nobelak ida-tzi. Itsas-arrantzaleak, Irrintzina mendi-an, Gure amatxo, Supazter xokoan, olerkien; Piarres elaberriaren eta Ixto-rio-mixerio ipuinen egile dugu Barbier, besteak beste.

Lan ikaragarria eta lan ona egin zuen Barbier apaizak Lafitte jaunak ederki adierazi zuenez.

HERRIKO ETXEA

Ataria eta biltokia ikurrinaz apaindu-rik agertu zen. Oihal hori ipintzea errazagoa da, nonbait, horrek idurika-tzen eta adierazten duena betetzea bai-no.

Auzapeza frantsesez mintzatu zitzaigun eta Haritxalahar jaunak ere hala erantzun behar izan zion.

Garazin ikastola aurrera ateratzen lagundu behar zuela Herriko Etxeak eta

Euskal Herriko hizkuntza euskarak izan behar zuela esan zion. Idazterakoan euskara bat bera erabili behar genuela euskaldun guztiok baieztu zuen.

Hala bedi.

BAZKARIA

Inoiz baino garaizago bukatu zen baz-tzarrea. Ordubaterako. Piska bat egu-rastu eta bazkaltzera joan ginen.

Bazkaria biziki ona, Xalbador eta Al-fonso Irigoien bertsuez eta Lafittek Barbier zenaren oroitzapenez egin ber-tsoez alaitua izan zen. «Gora Barbier, gora Garazi, gora Euskal Herria osoa» oihukatu genuen.

Ohiturari jarraiki, zutik Gernikako Arbola abestuaz eman genion egunari bukaera.

Hango eta hemengo, bat ginen, abenduaren 21ean.

IRASTORTZA

AATE OPARIAK

GAI TA IRUDI POLITENAK

Victor Pradera, 2
(Esquina Zubieta)

DONOSTI

BULEBAR

Kalean gora, kalean behera... dio kanta zaharrak. Ezkerrekoa ala eskunekoa, bari gauekoak. Erdiko kalea, berriz, gaur eguerdikoak.

Guk, aldiz, kale guztiak hankazpitik pasa, eta «bulebarra» asmatu dugu. Tira, asmatu edo... praktikan jarri nahi behintzat.

Kalerik zabalena ere estu iruditzen zaigu. Estu, eta beti ere, alde bata ala bestea, añube. Gainera, gaur egun bizi ditugun kaleek ez dute norabide bat bakarra baino, eta onenean ere, asko botata, bi, baina guztiz antagonikoak.

Kale bat edo beste hautatzeak ere badu, bestalde, arrixku handi bat, alboko kale paraleloan zer arraio gertatzen den sekula ez jakin ahal izatearen arrixkua, hain zuzen.

Horregatik, guk, «bulebarrera» jo dugu. Kale batan goazenok bestean doazenen berri ere jakin ahal dezagun. Astero astero geure munduaren kontzertua entzun ahal dezagun. Biltzar toki izan behar badugu, biltzar toki ere izan dezagun. Inoiz iritzirik azaldu nahi badugu, azal ahal dezagun, eta azaldutako iritzia iritzia korrika atera behar badugu, aterabide asko falta ez diezaigun.

Bulebarra. Bulebar irekia.

BERRIAK

Eratua da Iruñean IX Gabon Kanta Berri Lehiaketa.

Iruñeko Hiri Saria Bermeoko Lupek irabazi du, «Gizona Jeiki» deritzan kantaz. Berau zen, hamabi kantaren artean, euskarazko bakarra. Zorionak.

● Atera berria da Oinatiko Liburutegiko Agerkaia delakoaren 6.alea.

Euskal kultur ekintzak hainbat eratako elkartetan eragin eta kokatu ohi dira Euskal Herrian. Oñatin, berriz, Udaletxearen Herri Liburutegiaren inguruan bildua da kultur talde ahaletsu bat, eta honako agerkai interesgarri hau da, hain zuzen, haren lan isilaren lekuko aparta.

● Bilboko «Bellas Artes» delakoak euskal talde bat antolatzen dihardu. Baimenak eta beste eskaturik daude, eta laster asko lanean hasteko asmatan edo.

Unibertsitari mailan, Deustuko Euskal Kultur Mintegia, Zientzi Fakultateko bi (non dira?) eta Maisutza Eskola

beste bat dira Bilbon gaur egun dau den euskal kultur taldeak.

Maisutza Eskolako taldeak badu baimenik legearen aldetik, baina bertako lkas-Zuzendariak ez du lanerako orduarik onartzen. Beraz, legez bai, baina praktikaz ez.

● «Real Sociedad Vascongada de Amigos del Pais» delakoa bazkide berri bila ari da, eta kanpaina berezi bat egiten dihardu etxerik etxe.

Urteko 1.000,— pta da bazkidezta.

● KRISLU Editorialak argitaratu eman du bere «kazetatxoa».

Hogeitara orrialde luze da, bi hila-betetarik behin edo atera nahi litzateke, literatur kritikari bezala batipat.

Besteak beste, KRISLU editorialak ondotoxoz funtzionatzen daki, «public relations» direlakoak mimitzen ditu, eta bere interesak defendatzen.

Gainerako berriak esne-berbak dira.

ESKU BI
ESKUBI
eta bat bakarra
erabili

IREKIA

MAHASPASAK

Urteak joan eta urteak etorri. Hona ba, beste bat. Onerako? Txarrerako? Auskalo! Dena den, bataz beste, ezin esan behintzat, duela urtebete orain baino txartoago geundetik.

Arazoa zein ikuspegiz baliatzen den da. Boteila erdi hustua ala erdi betea ikusten den arauera, alegia.

● Urteak pasatu arren, hainbatek ez du gero, aintzina paper zaharrik erre. 1937 urteko diskursoak hor ari dira ia berrogei urte beranduago kaleratzen.

Bai gauza kuriosoa dela historia!

● Urte bakoitzak du berezitasunen bat, eta amaitu berri den urte zaharra «ebanjelio berriaren» urtea izan da hainbat euskaldunentzat.

«Bat Bitan» delakoaren urtea, hain zuzen.

● Atzera? Aurrera? 1942 urtean «Maite izenez erregistratua izan zen neskatilatxoak, oraingo andreak, lortu du 1975eko Gabonetan munduratu duen alabari izen berdina jartzea.

Oraindik orain, duela hogeita hamar urteko lorpenetan gabiltza gauza handi bezala. Eta «herri hizkuntzen» urtean gainera!

● Izan ere, herri hizkuntzei buruzko lege berriak bere «izpiritua» erakutsi duenetik, zain gaude gauzak aldatuko ote diren.

Erdal egunkarietan, esate baterako. Sarri entzun izan dugu, «nahi» bai, baina «ezin» zutela. Orain legez ahal dute ba, baina ez dugu inolazko mugimendurik sumatzen.

Izpiritua ala fantasma ote?

● Edozein modutan, dena esan behar baita, Iberiako komandantearen agurra euskaraz ere entzun ahal izango dute Madriletik Euskal Herrira egazkinez datozenok.

Agurraren euskal testoa, Bilboko «El Correo Español» egunkariari eskatu zaio, ez baita alferrik berori, euskarari buruz behintzat, Euskal Herriko egunkaririk tendenziosoa.

Dudarik ez dugu, «correo»ko erredakzioan euskara asko dakitela, irakurleek horren frogarik sekula ikusi ez badute ere. Baina, hori bai, euskaldun fededun, eta «correoaren» euskara Aita Mokoroarena haina bai behintzat.

● Beste aldetik, espabilaturik ere ez da, ez, falta. Eta Donostia aldean alfabetatze talde bat diru eskaritan hasia da, noren eta Euskaltzaindiaren izenean (hau ere ofizialtasunaren seinale da, zer arraio).

Euskaltzaindiak metodologia babesten du, ez diru eskaritan hastea. Euskaltzaindiak alfabetatze taldeen autofinanziazioa Rikardo Arregiren garaietan finkatu zuen.

● Urte zaharra hil da. Biba urte berria.

Alkate berririk izango dute behintzat, baita, behar bada, Diputazioko lehendakari berri ere.

Debako alkate den Joakin Aperribaik bere burua aurkeztu du Diputazioko Jauregian. Ez litzateke txarrena izango euskalgintzaren aldetik, euskaltzale garbi bezala baino, politiko argi denez gero, behintzat.

● Eta amnistia (amnisti eta, alegia) girotan amaitzen den urteak, giroa baino zerbait mamitsuagorik erakar diezagula urte berritan.

Etxez kanpo eta etxez barne, noski. Barnean ere horrelako zerbait behar bait dugu.

AMATIÑO

EUSKARA EGAZKINETAN ERE OMEN...

deba

ANTZERKIAZ ZERBAIT

Astea, saio bi etengabe eginaz dihardu «GOAZ» taldeak, Hil-Biziak obra berriaz. Honen moldaketa, arreta handiz daramagunez, orain emateko nahia utzi eta zerbait geroxeago egingo dugu. Daniel Landart egile gaztearen obra honek, badu gaurkotasunik, ikusleei gogozko gerta dakien. Honengatik, lanean gogotsu ari gara.

—oOo—

Euskal antzerki taldeen bilera premiazko dela, bestaldeko antzezlariek, oraintsu berekin izan dugun elkarriketan. Beraz elkar gaitezen lehen bait lehen.

—oOo—

Herrian, beste taldetxo bat sortzen ari zaigu. Ikastolako haurrek, Lukas eta Joxe Ramun Zulaika arduradun dituztela, Toribio Alzagaren lantxo bi ikasteari buru-belarri ekin diote. Antzerkia, denontzat, hezibide bikaina izanik, izan dezakeen eragina izugarrikoa da. Bejoandiela.

ondarru

HERRI-IKASTOLA

EGUNSENTIA herri ikastolak atera eta zabaldu duen orritxo bat eskutara zaigu.

Hau dela eta, joan zan ikastaroko diru-kontuen berri eman digute. Numero hoiek irakurririk, harrituta gelditu gara. Ikastaro hortako ordainketak **BOST** milloitik gora altza dituzte. Aurtengo ikastarokoak, **ZAZPI** milloitik gora joko dute... Guzti hau, ikastetxe berriko arazoa kontuan euki ga-be...

Gure haurrak euskaldun bezala hezi nahirik, dantzan dabiltzan milloi hoiek nundik irten ote dira? Gure arrantzale herri honen jende multzo baten patrikek badakite, noski, nundik irten den diru hori. Beste ikastetxe askok hartu du Ministeriotik dituzten morderak ederra. Egunsentia ikastolarako apurak baino ez dira gelditu.

ETXERUNTZ?

Erregearen parkamena dala eta, espetxetik etxeratutako arpegi berriak ere ikusi ditugu, Kantxo kale-kantoiaren zehar. Oraindik laguntxo bi baino ez. Gainera, batek, bere zigorra ia ia ordainduta zuela jakitun ginen, eta gabon egunean, bere epea beterik, espetxetik irteteko zela...

Kortzeleko mamuok han eta hemen galdezka gabiltza. Eta, Espainiako espetxetean sakanaturik dauden beste herritarrak, zer? Noiz etxeratuko ote dira? Zurrumurrak ugari! eta itxaropena geroago eta itzalago. Bitartean, hor dira euren espetxetean beste hamabost herritar. Arrigorriko errebelatzen agertuko zaretenean, agurra emateko zain gaude.

hernani

URTEBERRI.—Urtea bukatu da. Batzuek ona izan dela esango dute. Nik ez nuke horrenbeste esango. Alde onak izan ditu, bai tamalgarriak ere. Bainan urtea, nik ikusi dudana bezala aztertu behar banu, ez litzaidake baime-nik emango zuei agertzeko.

Hernaniko berri-emaleok zorionak opa dizkiuegu eta urte berriari hasera ona ematea, Eguberriak etxeko beroan igaro dituzuenoi, eta zoritxarrez, herritik urrun (agian hotzak eta goseak) atzerrian eta espetxean igaro dituzuenoi; baita, erdaldun izanik, gure herriaz keskatutik zabilatzatenoi.

Urtea joan da eta urtea etorri batzuk lasaixeago beste batzuk larri; lenengo Gabon eta gero Eguberri hasera ona eman urte berriari.

Urte larria izan da euskaldunorentzat zuk nahi ez baduzu ez desia bestentzat; gogora gaitezen gaur urrun direnentzat Eguberri tristeak anai askorentzat.

markina

MARKINAKO ZERBITZUAK

Markina, zerbitzu aldetik oso atzera ikusten dugu. Laster ipintzeko badira ere, oraindik ez dugu herrian telefono automatikorik. Plaza ondoan, hitz egiteko kabina bat jarri dute oraintsu. Beste hauzo batzuetan ere beharko dira: Arretxinagan, Iderragan eta Atxondogan, esate baterako. Gazteentzako ez jolastoki eta ez batzartokirik. Futbol-zelai triste bat baino ez. Pilotaleku txikia, herriko ume eta gazte txontzat oso egokia zen lehen, baina badira hiru bat urte, dantzatoki bihurtzeko, jendearentzat itxi egin zutela. Eta, orain, ez frontoi eta ez dantzatoki... Ez da harritzeko hainbeste gazte, Ondarroara joateko, bide erdian atzamarra luzatzen ikustea.

herrera

Zorioneko «indulto orokorra» (orokorra?) dela eta ez dela, jende ugari atera da bapatean kalera, denetik atera gainera, ez denak ordea.

Antza denez, lapurrak eta zer diren ez dakigun hoiek, harrapatzen dituzten bazter guztiak hustu eta zenbait artxibo desegiten ari dira jo ta ke, han-hemenka.

Orain berriki, «Herri Ametsa» ikastola izan da delako hioen biktima.

Sartu, ez omen dakite zer asmokin sartu ziren, baina hirurogei mila pezeta inguru eraman omen zituzten. Mokau ederra, alajaiña.

ETXEAN BERRIRO

Atera diren guztiak ez dira «komunak» izan, ez. Bestelakoak ere irten dira, bakar batzuk behinik behin, eta hollen artean Txato. Ongi etorria beraz, berriro etxera. Jasandako goseak aseko ahal dituk orain.

IKASTOLAREN ALDEKO AZOKA

Alde batetik eramandakoa bestetik ekarri beharko, baldin eta diru-zulorik izango ez badu gerora ikastolak.

Ale hau jasoko duzuen garairako, pasia izango da; 22, 23 eta 25ean zabalduko baita ikastolan bertan.

Eskertzekoa da benetan zenbait pertsona, eginkizun honetan jartzen ari diren enpeinua eta batez ere Arantzarena.

JAIO TZEN III LEHIAKETA

Iaz, ikastolak berak antolatu bazuen ere, aurtun lau elkarte osatutako kultur komisioak eratua da.

Beste urtetan bezala, eskola guztiei irekia izan da, eta sariak Eguberri eguerdi aldean banatu dira.

EUSKARA BIGARREN MAILAKO DUGU ORAINDIK

Aguzil bezala ibili behar izate hau ez zaigu batere gogoko. Dena den, norbaitek salatu behar ditu okerrak eta hutsegiteak.

Alde batetik parroikia dugu, apaizak, alegia. Aurtengo katekiesaren berri emanaz zabaldu zituzten orri hoitako bat, gure etxera ere heldu zen. Gaztelania hutsean heldu ere.

«Sailekoak» elkartekoak ditugu besteak. Tabernetan liburutegia berriro irekitzeari buruz egin duten zabalkundari dagokio hutsegitea. Zoritxarrez, errazegi ahazten baitzaigu euskara.

Azkenik, «Mendi-Zaleak» elkartek ere, bere urteroko anaitasunezko bazkariaren berri ematerakoan, erdara ederrera jotzen du.

Maizegi ahazten zaigu, agian, zer garen eta non gauden.

karrantza

Berriemale triste honek, berauk eta hiru karrantzarren emazte euskaldunak aparte utzirik, inork euskara ez zekiela uste zuen. Hala ere eta pozkario haundiz jakin dut, beste hiruzpailau mutil gaztek ere badakiela.

Dena kontuan harturik gehiagotzen ari gara. Inoiz karrantzarren batek gure berriak irakurtzen baldin baditu, otoi, bidal biezazkigu zenbait lerro.

Izan ere, basamortuan predikatzea «Frustrante» izaten da.

MENDIGOIZALEEN ELKARTEA

Goian eman dugun adibideak, hiruzpailau karrantzar euskaldunak eta guk ez genekiela batasunaren eza, adierazi digu. Horregatik, guztiz beharrezkoa zaigu batasunaren hazi bat eraikitzea, eta zer hobe, Mendigoizaleen elkarte bat baino. Honen medioz Euskal Herriko beste jenderekin gero eta hobeto, gero eta maizago bil gintezke, eta gure kulturaren arrastoak bilatu eta indartu. Kultura aipatzen dugunean, benetako kultura esan nahi dugu, Herriko kultura, askatzaila den kultura, alegia. Mendigoizaleen elkarteak eraikitze eta osatzeko deiak zabalduak dira jadanik; ea zer ateratzen dugun!

CASA DE LA CULTURA

Eta kulturaz mintzaz, Karrantzako La Concha (Lakuntza ote?) hauzoan silu estraino bat eraikitzen ari dira. Hura zer zen galdaturik, «Casa de la cultura» delakoa zela erantzun digute. Zer kultura banatuko diguten ezin dezakegu jakin; beldur gara kultura hitzaren anbiguedadeaz.

idiazabal

BATZARRE NAGUSIAK

Ikastolako urteko batzarrea, orain dela gutxi ospatu genuen. Langintza honek merezi duen hainbat bazkide edo laguntzaile ez zela azaldu batzarreara, aitortu behar; urteko ekingintza, diru gora behera eta junta berritzea eginaz amaitu zen. Berri hauek argitaratzerako ere, beren batzarrea eginik izango dute, ehiztari eta arrantzaileen «OTSOA» bazkunak. Elkarte honen dituen sukalde eta egon tokiak, azkenaldi hontan, zerbitzu ugari eginaz dator herriko beste zenbait ekingintza antolatzen dabiltenari. Beraz, zuzendariei, milla esker.

11-AMPO SARIA

Joan zen urtean antolatu zen, lehenengo aldiz, inoiz plazara gabeen bertsolarien txapelketa; eta, aurrean ere, antolatzeko hizketan hasiak direla jakin dugu. Ampo lan tokiak duen jan gelan afari eder bat eginaz, bertsolari gaztei irten bide edo okasio bat jartzeari oso aipagarria ikusten dugu. Aurrera gazteok!

ODOL-EMALEAK

Abenduaren hamaseian izan genituen gure artean, Donostiako Auto-banko edo odol ateratzailleak. Beti bezala, jator erantzun zuten gure herriko odol emaleek. Inor beharrean gertatzen bada, jo odol emaleen zuzendariengana, pozik erantzun dizuete eta.

getaria

Urtero bezala, atun zaleek bukatu dute beren udazkena; ontziei kontzientziazko garbiketa eta pintaketak egin eta gero, antxoaren bila hasiak dira; bai aurkitu ere jateko tamaya ederreko antxoa, baina, prezioak goia harapatzeko arrikkurik ez du: kaian, antxoak, kiloko, 20-40 peztan jotzen ditu. Itxuraz, gabonetan legatza eta biguia geiago ixtimatzen dira, baina, ene ustez, hobeak direlako baino gehiago, garestiagoak direlako.

Atunetan Azores eta San Vicente aldera joan zirenak, nahiko kostera egin dutela eta datorren urte arteko oporretak hartu dituzte.

YOGUR
GURELESA
GOGOZKOENA

KULTUR ASTEAK

Euskal Kultur Asteek han-hemenka diraute Herrian zehar. Ez du beti kanpaiak toki guztietan eta garai berean jotzen, ezta eragin eta oihartzun berdinez ere.

Antolatzaileok beren inguru-minguruan sumatzen duten giro eta premiari erantzun bat eman nahi asmoz burutu ohi dituzte beren programak.

Denetarik izan ohi da, denetarik behar baita.

II KULTUR ASTEA ZORNOTZAN

Bederatziren bat elkarteren ardura-pean eratzekoa da aurten, Zornotzan (Amorebieta), II Euskal Kultur Astea. Guraso Elkarte eta «Andra Mari» Ikastolaz gainera, fobaila, pelota, mendigoi-zale zein txirrindulari elkarteak ere tartean dira.

Hontaz edo hartaz guztiok iritzi berdineko ez badira ere, urtean behin berderen bat datoz astebeteko programa moldatzean. Ez da guti.

Urtarrilaren 4etik 11ra arteko zortzi egunen barruan eratuko da aurtengo kultur astea. Era guztitako saioak izango dira, hainbat arloz ikuspegi orokor bat azaldu gurarik.

Hilaren 4ean, kanta saio batez hasera emango zaio. Xabier Lete, Lurdes Iriondo, Antton Valverde, Gorka Knorr eta Oskarbi taldea arituko dira, gaueko 9.30etan, Zelaieta Zineman.

Biharamunean, gaueko 9etan, Zornotzako pilotalekuan, Portugaleteko «Elai Alai» dantza talde ospetsuak bere ekinaldi berezi hoitako bat eskainiko du. Eta hilaren 6an, Errege Egunez, garaiz eratutako **Olerki Txapelketaren Sariak** jakinaraziko dira.

Hitzaldirik ere izango da. Bi izan ere, zein baino zein interesgarriagoa, gaurko giroari aski atxikiak. Hilaren 7an, Xabier Arzallus **Foruak eta Herrialde-tasuna** gaiaz mintzatuko da, eta, biharamunean, Andoni Kaierok, **Ekonomia eta Gizartea** delakoa aztertuko. Hitzal-

di biak Karmeldarren Ikastetxean eratuko dira, iluntzeko 8etan.

Hilaren 9an, «Tximist-Everest» delako euskal espedizioaren filmea agertaraziko da Zelaieta Zineman. L. I. Uriartek aurkezpene egingo du, arratsaldeko 8etan. Larunbat arratsalde, berriz, pilota partiduak eskuz nahiz zestaz.

Azkenik, hilaren 11an, goizeko 11.30etan, bertsolari iharduna Zelaietan Zineman. Balentin Enbeita, Abel Enbeita, Jon Enbeita, Jesus Sardui eta Deunoro Sardui bizkaitarrak arituko dira. Bertsolariez gainera, «Danok-Bat» zortzikoteak ere kantaldi bat eskainiko du.

Beste, hilaren 4, 5 eta 6an Euskal Liburu eta Disko Erakusketa muntatuko da, eta lerro hau idazten ari garela ze egunetan izango den erabaki ez bada ere, Urrietako «Egi-Billa» taldeak **Mugauleak** antzerkia aste barruan aurkeztuko du segurutik.

KULTUR ASTEA ERE IRUIÑEAN

Campion Akademian euskara lantzen eta ikasten ari diren bostehundaka ikaslerentzat batipat, eta Iruineko euskaldun guztientzat orokorki, eratzeko Nafarroako hiriburuan bertan Euskal Kultur Aste delako bat.

Hilaren 14ean, Xabier Kintanak **Euskaldun Berriak** deritzan gaiaz ihardungo du, baimenik lortzen ahal bada behintzat (abenduaren 12an Iruineko bertako «Muthiko Alaiak» elkarteak gai berdinaz baina erdaraz eman behar

zuen hitzaldiak ez zuen baimenik izan).

Hilaren 15ean, euskal unibertsitateari buruzko jendaurreko elkarrizketa moldatuko da. Joseba Intxausti, Ramuntxo Kanblong, Patxi Zabaleta eta Joseba Agirreazkuenaga mintzatuko dira. Koldo Mitxelena ere gomitatua izan da, baina ez da, oraindik, Salamancatik erantzunik jaso.

Biharamunean beste jendaurreko elkarrizketa bat izango da, kazetaritzaz hain zuzen, bigarren hau. Jose Mari Torrealдай (Anaitasuna), Emile Larre (Herria) eta Mikel Atxaga (Z. Argia) parte hartzeko dira. «Goiz Argi» eta «Principe de Viana» aldizkariak ere deituak izan dira.

Hilaren 17an kanta jaialdia eratuko da. Artza anaiek eta Mikel Laboak «Hikili Miliki Klip» delako ihardunaldia burutuko dute.

Eta, hilaren 18an, azkenik, bertsolari saioa, Arozamena, Agirre, Igartzabal, Lopategi, Azpillaga eta Lizaso gaztearekin.

Hitzaldiak Campion Akademian eratzeko dira, kanta jaialdia Salestarren ikastetxean, eta bertsolari saioa, berriz, Gaiarre antzokian.

EUSKAL KOMUNIKABIDEAK BILBON

Deustuko Unibertsitateko Euskal Kultur Mintegiak aurreratua du jadanik ondoko bizpahiru hilabeteko programa.

Aldez aurretik, urtarrilaren 13an

EUSKAL HERRIAN

izango da talde barneko Biltzarre Nagusia, eta batzarre horretan zuzendari berriak hautatuak izango dira.

Geroztik, aurtengo lehen saioa hilaren 15ean izango da. Kantaldi bat hasiteko, Xabier Lete, Lurdes Iriondo eta Antton Valverderen agerpenarekin.

Ondotik, 19tik 23ra arteko bost egunetan, euskal komunikabideei buruzko aste bat antolatuko da.

Hilaren 19an, Jose Mari Torrealdai, **Agentzien eragina etnia eta Herri txikien artean** delakoaz mintzatuko da, eta hilaren 20an, Koldo Mendizabalek **Gaur eguneko euskal kazeta eta irratigintza** aztertuko.

Hilaren 21ean, Jose Mari Iriondok **Bertsolaritza eta Euskal Kanta** komunikabide diren aldetik azalduko ditu, eta biharamuneko hitzaldia zinema eta telebistaz izango da. «Arrantza» filmea agertaraziko da, eta Iñaki Eizmendi zinemaz hitzegingo du. Telebistaz nor arituko den, ez da oraindik erabaki.

Erabaki ezinik dagoena ere, hilaren

23ko gaia da. **Euskara eta komunikabideak Bizkaieraz berba egiten dan lurraldeetan** delakoa zen antolatzaileek gogotan zuten gaia, baina inork ez bide dio jendaurrean horri ekin nahi.

Komunikabideei buruzko aste honetaz kanpo, hilaren 29an bertsolari saioa izango da Deustuan bertan. Arregi, Mugartegi, Igartzabal, Agirre, Gorrotxategi eta Lizaso zaharra arituko dira.

Bestalde, badakigu jakin, Euskal Kultur Mintegiak ipar Euskal Herriari buruzko aste bat eratu nahi lukeela otsailan, hirigintzaz martxoan, eta foruez, berriz, apirilean.

KULTUR ASTEA SORALUZEN

Abenduaren 31an hasi eta urtarrilaren 6an amaituko da Soraluzeko euskal kultur aste hau. «Herriko II kanta saioaz» emango zaio hasera.

Urtarrilaren 2an Imanol Laspiur min-

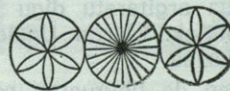
tzatuko da ikastolaz. 3.an Mikel Laspiur mintzatuko da hauraren sikologiaz. Eta 4ean ikastolaren egoeraz, helburuez eta abarrez mahai ingurua izan da.

Urtarrilaren 5ean AMA-LUR eta PELOTARI filmen erakusketa, arratsaldeko 6etan eta 8etan, Soraluze Antzokian. «Xaribari» taldeak antzeztutako TXANO GORRITXOZ amaituko da, Urtarrilaren 6an, kultur aste hau.

DEUSTUKO KULTUR ASTEA

Urtarrilaren 5etik 11ara. Filmeak, antzerkiak, hitzaldiak, mahai-inguruak, euskal jaia eta abar izango dira aste honen barruan.

Ilunabarreko 7,30etan izango dira.

Donosti-Aurrerki-Kutxa

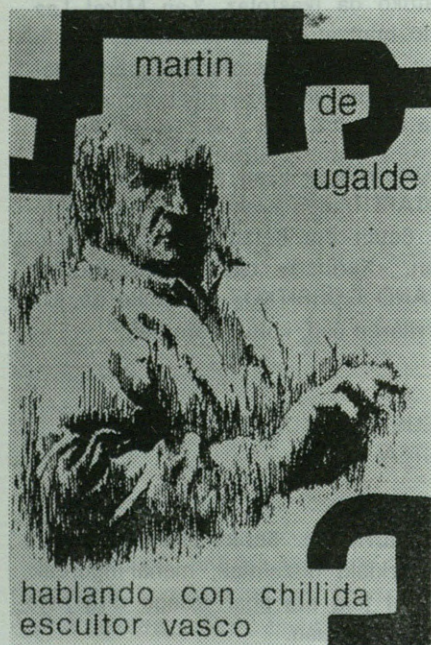

EUSKAL IRRATI SAIOAK

Banen baneko azikal
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak
Erosi edo berritzeko diru aurreratzea
Baserri, lur-tresnak ta abar
Torelavega'ko Perla Joan etorriak

Baserriaren alde

"Hablando con Chillida"

«Hablando con Chillida escultor vasco» liburua argitaratu digu TXERTO argitaldaria. Martin Ugalde da liburuaren idazlea.

Biriatur izan da liburuaren aurkezpena.

—Herriaren kasko kaskoan gara Martin eta biok. Bidasoa hibaia dugu aurrez aurre.

—Orain dela ia berrogei urte ama eta biok hibaiz bestaldetik ginen, aita, berriz, hemendik. Hibai ertz batetik bestera ari ginen hizketan. Baina laster uxatu gintuzten, esan dit Martinek beste lagunak zai geunden bitartean.

—Noiz joan behar duzu Hego alde-ra?

—Laster, noski.

—Hablando con Chillida liburuak Hablando con los vascos bururazten du.

—Orduan ez nuen Oteizaren elkarriketarik sartzerik izan. Munduan hain ezagunak diren Oteiza eta Txillidarekin egin nitzakeela beste liburu bat pentsatu nuen. Hala hasi nintzen. Baina, oraingoan ere Oteiza kanpoan geratu da. Eta, ez gure erruz

—Artista bati hitzegin eraztea erraza ahal da?

—Txillidari hitzegin eraztea bai. Txillidak bere barrua erraz husten eta zabaltzen dizu. Gizon bezala ere haundia iruditut zait.

—Tankera honetako beste libururen bat egiteko asmorik ba ahal duzu?

—Bertsolariekin egingo nuke pozik. Euskaraz jakina.

—oOo—

Martinek euskaldunon aldeko giroa sortu nahi luke. Horretarako ematen du Euskal Herriaren, euskaldun ospe-tsuen eta euskaldunon ametsen berri. Euskaldunon lanen zabaltzaile izan nahi du.

Hablando con Chillida liburuan bi aldiz bederen ZERUKO ARGIA aipatzen du. Txillidari buruzko bi albiste, astekari honetan irakurriak dituela aitortzen du. Guillen eta Txillidak egin-dako liburu batek sari bat jaso zuen 1974garrenean. «Lo he visto en Zeru-ko Argia» aitortzen dio Martinek Txillidari.

Prix Rembrandt 1975 saria irabazi zuen Txillidak. «He leído ahí, en Zeru-ko Argia, tu carta de aceptación» aitortzen du Ugaldek.

Ohore haundi bat gure astekari honentzat. Eskerrik asko.

6. Liburu eta diskoaren azoka

Abenduaren 24etik 28ra arteko bost egunen barruan eratu da Gasteizen VI Euskal Liburu eta Diskoaren Azoka. Aurtengo hau Arabako hiriburua-ren bihotz bihotzean muntatua izan da, Dato-Arca kantoian, Manuel Iradier Elkar-teak eratu, Axular Liburudendaren laguntzaz.

Azoka, planta komertzial batetan egokitua izan da, leku urri samarrez behar bada, baina enplazamendu ezin hobean. Dena den, azoka bezala baino, erakusketa gisa burutua izan da, editorialen stand zehatzik gabe, elkarrekin nahasian, liburuak gaien arau-era sailkatuak. Izenburuak euskaraz zein erdaraz, Durangon ez bezala.

LIBURU ETA DISKO BERRIAK

Durangoko azoka amaitu zela bi hilabate baino ez den arren, zenbait liburu argitara eman da geroztik, hala Zubiri'tar Iñaki-ren «Oroitzak» (San Miguel) eta Jose M. Satrustegiren «Euskal Seksu-bideak» (Jakín) euskarazkoen artean, nola C. Lopez Sainz-en «Quién es quién en Vizcaya» (La Gran Enciclopedia Vasca), Jesús Bazañez-en «Qué dicen de los vascos» (San Miguel) eta «Catálogo Monumental de la Diócesis de Vitoria» delakoaren laugarren alea, erdarazkoen artean.

Diskoei buruz, berriz, Gorka Knorr-en «Nik nahi dudana» (Artezi), Peio eta Pantxoaren lehendabizikoa hego

aldean (Edigsa), Arabako Amets Taldearen «Gizona» izeneko, Lurdes Iri-ondoren «Mateo Txistu» ipuia —Maripetraliñ Lamiña— eta Oskorri Taldearen single bat (CBS).

SARIAK

Aurtengo sariak Eguberri arratsaldean jakinarazi ziren, bertara azaldu zen kazetari bakarra Z. ARGIAko bat zelarik.

AXULAR Saria, euskarazko liburu-rik onenari, Andoni Iralaren **Bat bitan banatzen da** (Etor) delakoari. 10.000,— pta. Gasteizko Axular Liburudendak eskainiak.

ABDON G. ALAIZA Saria, erdarazko liburu-rik onenari, Martin Ugalde-ren **Las Brujas de Sorjin** (Axular) delakoari. 10.000,— pta. Iradier Elkar-teak eskainiak.

ENRIQUE EGUREN Saria, ikerlane-ko liburu-rik onenari, Ibon Sarasolaren **Euskal Literatura Numerotan** (Kriselu) delakoari. 10.000,— pta. Enrique Egu-reneak eskainiak.

ARABATXO Saria, haur eta gazte-txontzat liburu-rik onenari, Iker Taldearen **Saioa** delakoari. 10.000,— pta. Arabako Aurrezki Kutxa Probintzialak eskainiak.

URUÑUELA Saria, kantari bakarka-ko diskorik onenari, Benito Lertxun-diren zuberotar kanta bildumari (Ar-tezi). 10.000,— pta. San Migel Bana-tzaileak eskainiak.

GURIDI Saria, taldetako kantarien diskorik onenari, Pantxo eta Peio bi-kotearen lehendabizikoari (Edigsa). 10.000,— pta. Zozabeletak eskainiak.

Horrez gainera, epai-mahaiak Oho-rezko Aipamen bat egin nahi dio Ara-bako Foru Diputazioko Kultur Batzor-deari, Okondoko Jose Paulo Ulibarri Galindez euskal idazlearen bigarren ehun urtehurrena dela eta, faksimil gisa argitara eman duen **Gutun-Libu-rua** delakoagatik.

EPAI-MAHAIKOAK

Mahaikoak, antolatzaileek berek izendatuak, Juan San Martin, Nikolas Alzola, Luis A. Aranberri, Jose Mari Iriondo, Xabier Mendiguren, Jose Luis Lizundia eta Hendrike Knörr izan dira.

Aipatutako mahaiko hauek ez dute elkarren berri jakin. Nork bere iritziz, bost onenak aukeratu behar izan ditu sail bakoitzeko, lehenengotik boskarrenera, bost puntutatik batera emanez. Sail bakoitzeko konputoan puntu gehien lortu duen titulua atera da irabazle.

Hainbati sistema guztiz ona iruditut zaio. «Kiniela» kutsua ote duen, beste zenbaiti. Dena den, antolatzaileak saiatzen dira modurik onena bilatzen, istilurik sor ez dadin.

Eibarko ikastolako taberna

Andoni Idoiaga
Mogel Ikastolako Lehendakaria
Inaugurazio egunean

Nahiz eta gure artean lehengo egin dena. Gabon hauetakoa izan, ez da berria Euskal Herrian ikastolaren alde dirua ateratzeko bid ehu. Esate baterako Azkoitia, Motrikun, Lasarten Ondarrun... eta batez ere, Deba eta Bergaran izan duen harrera onak akulatutako gaitu eibartarrok lan honetan sartzeraz. Halere gureak —eibartarrok beti farolak—, bere berezitasuna izan du, ze ikastolako 6garren basikakoak egin zuten «Ikastolako Taberna» txartelaren azpian, taberna batez gainera beste gauza asko aurkitu ahal izan zuten.

Beste herri guztietan, guraso elkarteak izan da eginkizun hau antolatutako eta aurrera eramane duen bakarra. Ei barren berriz, gurasoak bateragile edo koordinadore bezala geldituaz, «elkarte gastronomikoak» izan dira lan egin dutenak. Deitu zitzaizkien 37 elkarteetarik, 36 izan dira parte hartu dutenak. Jai bezpera eta jai egunetan hiru elkarte desberdinek lagundu zitoten elkarri, batzuek goizean, besteak arratsaldean eta beste batzuek gauean, taberna bete zegoen jendeari «baltzak», «Zurixak» eta «ortz-adarra» geratu gabe ateratzen. Honetaz gainera, elkarte bakoitzak beren sukaldean antolatutako frito eta hainbat janari eraman zuten, ezer irabazi gabe bertan saltzeko. Txanda bakoitzeko 12 lagun, zortzi sal-mahaian eta lau sukaldean.

Orain artekoa ikusiaz, guraso elkarteak eta «elkarte gastronomikoak» bakarrik lagundu zutela dirudi, baina, egitan, herri osoa izan zen. Tokiaren

jabeak, duan eskeini zuen taberna ipintzeko lekua. Egokitzea: arotz-lana, garbitasun lana... eta abar duan. Argia, goiko etxeetakoek duan. Dendariak ere, janari guztiak erosten zituzten sal neurritan salduaz, beren laguntza garrantzitsua eskeini zuten.

Zoritarrez, alde guztietan izaten da beltzuneren bat eta hemen ere izan da 120 pezetako tresna bat kobratzea nahi izan duena.

Taberna honen bizitza 19tik 6ra programatu zan lehengo une batean. Gero, beste elkarte batzuen eskariari erantzunaz, adibidez C. Deportibo Eibar, S.C.R. Arrate, Sociedad de Artistas Eibarreses, Sociedad Ciclista..., ia beste astebeterako baimena eskatu zen. Lehengoetan, bakarrik ugariarik diren soziedade gastornomikoei dei egitea pentsatu zen eta hala egin zen, baina beste elkarte hauek parte hartzeko gogoia adierazi zutenean, bost egun gehiago luzatzea erabaki zan.

Lehen egunean, Abenduaren 19an, tabernariak «benetakoak» izan ziren. Antxon Iraolagoitia alkate jaunak, Jesus San Miguel erretore jaunak eta Ikastolako zuzendari den Idoiaga jaunak eman zioten hasiera. Udalari eta batez ere alkate jaunari, beren laguntza osoa eskertu behar diegu.

Eta ezer ere ez gehiago. Barruko hormak apaintzen zituzten ikastolako haurren lanak ikustearren bakarrik eta plastilinez egindako jaiotz polit haiengatik bakarrik joan zitekeela esanaz bukatzen dut lan hau. Pozik diru asko batu bada, pozago, berriz, sortarazi duen giroagatik.

Gerediaga disco sariak

Donostiako Edigsak argitara emandako Antton Valverderen disko handiak, irabazi egin du 1975 urteko Gerediaga Sari Nagusia.

ASPALDIKO ASMOA

Euskal Herriko disketxeak bizpahiru urtetan ari dira Durangoko Liburu eta Disko Azokako «Gerediaga» Sariak liburuentzat ezezik, diskoentzat ere izan daitezela eskatuz, ez baita alferrik Durangokoa, «disco azoka» ere.

Biltzarrik biltzar, betidanik hartu izan da ontzat asmo hori, baina urteak joan eta urteak etorri, ez ziren proposamenduak ezertan maramitzen.

Hala ere, joan zen azaroan eratu zen X. Azokan erabaki zen, azkenik, diskoak ere saritzea, hau da, urtero urtero, libururik onenentzat bezalaxe, diskorik hoberenentzat ere beste ha-

inbesteko sariak epaitu eta banatuko direla.

1975 EPAIA

Nahiz eta erabakia azokaren azken ordurarte ez har, ez zen hala ere datorren urterako utzi. 1975 urteko sariak ere ematea pentsatu zen. Disketxei hainbat disko eskatu zitzaizkien, eta lau epai-mahaiko bereziki izendatu, materiala azter zezaten eta iritzia eman.

Disko ugari aurkeztu zuten editoreak, urte bakar batekoa ezezik azken urteotako produkzio guztia kontutan hartu izan baita. Bestalde, ale bat bakoitzeko baino ez zuten eskaini, eta muestren urritasun honek zaildu egin du mahaikoen azterketa, diskaek hara-hona txandaka ibili behar izan bait dute.

Horregatik, hain zuzen, azaroaren lehen astean hasi zen azterketak ez du Gabonak arte agiriko ondorioz izan.

SARI AGIRIA

1975 urteko Gerediaga Disko Saria Antton Valverderen **Biderik ezin aurkitu...** delako disko handiari eman zaio, Donostiako Edigsak disketxeak argitara emana.

Azkesita, Benito Lertxundiren **Oro laño mee batek** izenekoari, Donostiako Artezik aurkeztua.

Horrez gainera, ikerlan mailako saria Gorka Knorren **Araba Kantari** diskoari eman zaio, hau ere Artezik argitara emana.

Azkenik, Sari Berezi bat, Edigsaren **Elektronikan 4 ± 3 = 1** delakoari, Tomas Aragues-ek burutua.

Mahaikoen izenik ez da aurtengoz jakinarazi. Lehendabiziko urtea izan dela eta, berek horrela eskatu bait dute.

Bertsolariak

LAZKAO-TXIKI

Urtea azkar joan da. Lazkao-Txikiri ere azkar joango zitzaien, noski. Jo-xemiel lztuetari omenaldia egitea erabaki zen iaz. Berehalaxe dugu egun haundi hori.

Ezeren atzerapenik izan ez bada ge-roztik, urtarrilaren 25ean izango da omenaldi hau, pelotari buruzko bertso saioan jakin genuenez.

Baina hurrengo astean zehatzago eta seguruago esango dugu honetaz zer den.

DEBAN

Urtarrilaren 4ean bertso saio bat izango da Deban Gazte Elkarteak antolatuturik. Egurdiko 11,30etan izango da.

Joxe Lizaso, Joxe Agirre, Imanol Lazkano, Joxe Luis Gorrotxategi, Jon Lopategi eta Jon Azpillagak hartuko dute parte bertso saio honetan.

BIZKAIAN

Bizkaian ez da bertsotan iharduteko aukera haundirik izan aspaldiko urteotan. Baina azken aldi honetan bertsolari zaletasuna asko indartu da.

Eta are eta indar haundiagoa har dezan bertso saio batzuk ipini dira, han hemenka. Hilaren 7an Bermeon izan zen. Bertsolari gehienek hartu zuten parte.

Hilaren 28an, berriz, Abadiñon izan zen. Areitio, Intxaurrea, Mañukorta, Lopategi, Narbaiza eta Enbeita bertsolariak egin zuten saio hau.

Doluminak

Abenduaren 18an, auto istripu batez, Bergarako San Prudencion hil zen Rikardo Beobide.

Elizkizun batera joan ondoren, Arrasatetik bueltan zetozten senar-emazteak eta koinata. Autoa Deba hibaira erori, xoferra hil, eta emakume biak zauriturik atera ziren.

Rikardo, Iñaki Beobideren anaia zen. Gure doluminak.

ERIoTZA, POLITIKA ETA EUROPA

— 1 —

Mundu ontara sortu giñanok joan egin bear derrigor igualdadea jarria dago dudik ez det egiten or... Atzo zein il zan guk badakigu ta biar ez dakigu nor Jaunan delari erantzun gabe ez da geldituko iñor.

— 2 —

Beti burrukan ikusten ditut ainbat gizon da naziyo mundu ontako aberastasun batzuk dirala meriyo zertako dira urrezko joyak kotxe eta palaziyo azken orduan oik ez badute ezertarako baliyo?

— 3 —

Il bear degu zibil, militar errege ta erregiñak guziok gera emendik pasa da zerudako egiñak jorنالerorik eskasena ta politikorik aundiñak azken orduan Kriston aurean izango gera berdiñak.

— 4 —

Ez dauka iñork eriotz beltza atzeratzeko dirurik gizonak ezin berari jarri egunik eta ordurik bere segatxo beldurgarria bizkar gainean arturik ez da munduan bera oraindik iritxi ez dan lekurik.

— 5 —

Orain ez dago garai batean aiña santu eta santa emen gogotik ugaldutana degu gezurra ta tranpa Alkar maitatzen asi gaitezen arrokeriak laga ta eriotz beltza guzian billa aurki etorriko da ta.

— 6 —

Mundu triste au igaro bear dozenerdibat urtean eta guziak daramazkigu burruka gogor batean aurrera ere ez gera noski emen biziko pakean lagun urkoa errespetatzen ikasten degun artean.

— 7 —

Diperenteak bear ditugu gizon batzuen ideak diperenteak diran bezela zelai bateko loreak, Txit ondo dago guk maitatzea geien bakoitzak bereak baiña beñiere zapaldu gabe iñoren eskubideak.

— 8 —

Anai arrebak ez gaizki artu iñork neronen esanik gure artean ez dago iñor pekataria ez danik, ta ez det uste auxe esanda deskuidatuko naizenak munduan ez da beti arrazoi izaten duan gizonik.

— 9 —

Errepublikan aldekoa naiz egiten det aitormena baiña jarri dan erregeakin badaukat itxaropena bere itzari begiratuta dago oso nabarmena berriro laster izango dala presoentzat barkamena.

— 10 —

Itxas arruan oso zaila da ontzia ibiltzea bare naiz barruan marinel onak batzuk ipiñi ta ere gure erregeak lenen pausoak eman ditu oso trebe ia portura irixten geran odolik ixuri gabe.

— 11 —

Agintarien indarra dago erritarraren botuan ori ederki igartzen diat neronek nere tontuan au da gauza bat beti eduki bear deguna kontuan denborarekin guk nai badegu sartu Europa batuan.

— 12 —

Agintariak bide ortara bildu bearra daukate gaur ejenploak eskatzen dira itz danak daude sobrante Seguru egon gu Europatik egongo gera aparte demokrazi bat egiazkoa ipintzen degun bitarte.

MATXAIN

gipuzkoa- erriakin gaude

Erria ondo baiño obeto ezagutzearren, edonun sakabanatuta, Donosti ta Gipuzko-lurralde zear, orain-
goz, 60 lantegi dauzkagu, aurki geitzeko asmotan.

Baiña guk, DONOSTI-AURREZKI-KUTXA'k, bertan izateaz gaiñera, erkide izan nai genuke, Gipuzko-
erriko diru-kezka, gizarte ta jakintza-arlo ta larri-aldietan lagun egiñaz. Bertako gizakiakin artu-emanak
izan eta auen buru-austeak argitzen alegindu. 1879 garren urtean jaioak gaituzute ta ia 100 urteko bizi-
laguntza daramakigu.

Itxaro ba gudan!

Donosti-Aurrezki-Kutxa

Yariv

